БИБЛИОТЕКА СССР им. В. И. Ленина

КПСС ЦК ПЛЕНУМА—КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет — Арадуьл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парти Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхечарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 17 (2860). | Шоатта, 8 февраль, 1964 шу. | Мах 2 кеп.

* * *

НОВКЪОСТАЛ ДЕРГДА ОАХА ЛОАЛАХОШТА

Докхха а беркат дергдолаш а гIулакх да Урус-Мартана производствени управлене «Красноармейский» яхача совхозерча гIорвальнача механизатора Кагерманов Оалхазарен цуй новкъосташен дIадоладаьр. «Новкъостал дергда вей лоалахошта» яхача шоай письмо тIа пар луви № 3 йола тIехьаюсаш хьайоагIа бригада шоеех дIатоха а шоай боахама экономика лакхъе а бригада коллективо сецам бaь хилар.

Нов. Кагерманова дIадолаьа гIулакх массанега а дакъа кхоачаш, массанега а уйла кйташ да. Кагерманов Оалхазара хьалхашка оттадьча Iалаьмате доккхача маIанерча деша жоп а луш, тIехьадусача боахамий экономика айра гIулакх чIоагIа хьаллаца лаьрхIад тха бригада коллективо а.

Тха отделене тIехьаюсарех а Магомадов Аидрбек керте латта шоллагIа комплекси бригада. Дерригa хьалаш тха дараш сенна доллашехьа а шерра-шерра ясала хул цу бригадо леладу ка бола ялаташ, хьажкIаш, шекара свекла, иштта кхийола юртбоахама культураш.

Из бригада иштта тIехьаюсаш хилара керттера бахьан да шоашкарча юртбоахама техникех цар лерттIа пайда ца эцар, къахьегама оасарле лоха хилар, бригадера дуккха механизатораш юртбоахама культурашта гIулакх дарен уж хьалхоерен дакъе кхоачамболаш опыт йоацаш хилар.

Кагерманов Оалхазара кхейкарала маIан кIоаргга кхета а даьтхоайла дага а даьна, цу бригадана бокъонца новкъостал де, массаза а тIехьаюсаш хьайоагIа не хьалха латтарашта тIехьакхве социаладь оаха.

Балхаш деш тхоашка хургйолча ерригача тракторашта а латтанцара балхаш дача кхыча машинашта а бокъонца ремонт яь йистеьнияй хIана тха бригада. Йистебоаллача дIакхоачаб органически удобренеш кхашка дIакхахьара болх а. Ширдаьннача кхоца цхьана оаха кхай тIе дIакхуxь котамий помет а. Оахача латтах хIара гектарага цу геттара дикача органически удобрене кIезигагIа кхоаче а ворхI центнер дIакхоачийтаргьа оаха.

Кхашка хье дIахьоагIа дивза чакхдаьккха [illegible] Мусаев Тамаре звено. Из болх иштта йистебаккха гарга гIертай Зубайраев Хутмата звено а. ХьажкIаши шекара свеклаи дIаювргйолча хIара гектарага 15—20 тонн органически удобренеш дIакхоачийтаргья.

Цхьабангъда, тха лоалахой дуккха тIехьабисаб кхашка органически удобренеш дIакхьара гIулакха. Планах яхьа эзарех яхаш мара удобренеш кхашка дIайихьаьц цар хIанз а. Из тхона чIоагIа новкъа да. Нагахьа сенна царна новкъостал делга оаха хьатIайица, хилча, царна шоашта йийсса тхо а бехктокхаме хул цу бригаде телхача хIамаьна. Цудухьа ухк деношка оаха ши трактор яхийтай оахош шефство тIайнача бригадана новкъостал де. Органически удобренеш кхащка дIайихьа баллалца цига из болх беш хургья уж шаьшше трактор. Техника йохийташ а нах бохийташ а хIахо йодача хана кхы а дергда оаха из тайпа новкъостал.

ХIана тха бригадана хьалхашка латта керттера декъар да шоашкарча латтах мамогга дикагIа пайда эцара, дIадолар мамогга чухнахьа а доалхаш хIара гектара тIера юртбоахама продукци яккхара, шоашкарча ерригача техникех цхьаккха сахьат яхьа ца довдеш, бизза пайда эцара тхоай доттагIашта новкъостал делга. Цу гIулакха оаха лоалахошта цlенъяь дIайовзийтаргья тхоай балха опыт, хIана аьлча ерригa юртбоахама культураш хьалкхеерa дакъе дикка опыт йолаш, балхашта шаьрбенна ба тха бригадера механизатораш. Из бакъду кхашнара хьалоехача хьувкъамаша.

Масала, ха хала этта йоллашехьа а соахьа тха дIаштIехьдаьлар, планах якха лайрхIараш 27 центнер мара ца хиннача метте, 300 гектарах хIаране тIера 39 центнер фуалъкьхача екъача хьажкIий яккха. Кхийола юртбоахама культураш а кхоачамболлаш дика хьийкъар тха: планах лайрхIараш 200 центнер мара ца хиннача метте, хIара гектара тIера 223 центнер шекара свекла, гуpaxьа дийнача ка болча яхата 14 центнера меттел, 20 центнер яьккхар. Цхьабакъда, хало-оатто а ди-бийса а ца къувсаш, тIадийраза хьинаре къахьега-м дийзар уж культураш иштта хьувкъаяра. Хьийга къа зехьа довизар, бизза бекхам бир цо.

Из хинна а 1ои. ТIайнa социалистически декхараш кхоачашдара кхы а хьинаретIа къахьега дергда укх шера. ТIайна декхараш доаккхий да. ХьажкIаш дIаюргйолча 300 гектарах хIараме тIера 80 центнер фуалъкьхача екъача хьажкIий, шекара свекла дIаюргйолча 180 гектарах хIаране тIера 300 центнер свекла, гурахьа ка болчe ялат дIадийнача 485 гектарах хIаране тIара 30 центнер якха — иштта да ухк шера оаха декиг дош.

Тха лоалахоша тIаяйца деккараш царел дуккха а лохагIа да. Цхьабакъда, царна шефски новкъостал делга тIа а нйца тха бригада коллективо сецам баьб массе оагIорахьара гIо а деш цу тIехьаюсача бригадо а оахош миссея юртбоахама культураш хьувкъеелга Iалашие, аьнна. Цудухьа хIаьдлехьа а техникана ремонт еш а кхашка органически удобренеш дIаккхувкаш а новкъостал де доладениад тхо лоалахошта. БIаьсти йоаллашехьа а оаха царна новкъостал дергда гурахьа йийнача культурашта шоалагIа подкормка яра.

БIаьстая культураш дIае йоаллалехьа тIехьаюсача бригаде гIоргва со, царна дIадувцаргда бIаьстан культураш мишта дIайийча пайданагIа хургда. Тха дикагIа болча механизатораша практически дIаяьокхаргда бIаьстан культураш квадратно-гнездовой хьисапе дIа мишта е еза. Эггара лоархIамегIара ха хьаэттача хана тха бригадера эггара дикагIа бола механизатораш балхаш де тIехьаюсача бригаде бохийтаргба, цар механизатораш тхан цига балхаш деш хургба.

Пайда эцаза дуккха торонаш я оаха новкъостал делга тIайнйцача бригаде. ВIалла тIехьа ца е тетташ, сихха кхоачашде дезаш декхар да механизатораштa юкъе бокъонца беркат а доалаш йола социалистически яхь йоаржаелга, цар хьинар айделга, латтахи техникахи дикагIа пайда эцилга. ВIаши дага а доалаш, ешшача гIоновкъостал а деш къахьегаш хилча, сона хетаргахьа, тхона аттагIа хургда юртбоахама производство сихха лакхъе, ерригa культураш дикагIа хьувкъе.

Нах сакхетаме хилар, цар къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хилар да вай кхаъакхал йоаккхаргьар, яхаш язду нов. Кагерманова ший письмо тIа. «ЦаI массанена хьалхара, массе а цхьаннена хьалхара» яхача принципах бе беза болх, тIаккха дикагIа лергда балхаш.

Со тийша ва оахош шефство лелача бригада коллективаца тхоай дика гIуланкхаш оттаргхилярах. Тхоай оагIорахьара беха царна дика хьокхам тергба, ешшача новкъостал дергда, ахархочун сийле массаза а лакха лоаттаергья.

Т. ДЖАМАЛАЕВ,
Шалжа производствени управлене «Джалка» совхоза № 1 йолча комплекски бригада бригадир.

Семилетка ялхлагIча шера ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Укх деношка газета тIа арадаьхар 1964 шера Нохч-ГIалгIайчен промышленноста предприятей, транспорта, гIишлошъяра къахьегамхоша тIайнйца социалистически декхараш.

Йоккхийча, бакъда кхоачашъюргйолча бIарччача республика а хIаьта иштта хIара къаьсттача коллектива а семилетка ялхлагIча шера нифрашен декхарашен хьахьокх Нохч-ГIалгIайчен экономика чехка дегIайовгIаш хилар.

ДIадахача шера итогаша шеко йоацаш бакъду хIана, советски наха семилетка заданеш тIехкхоачашъергхилар.

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра фонда юкъе дикка дакъа лоцу вай республика дуккха дуккхагIча предприятей болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха.

1963 шера валови продукца а цуй керттера тайпаш а арахецара пачхьалкхен план ханал 4 ди хьалха кхоачашйир.

Шера промышленни производство 8,2 процент тIакхийтар, хIаьта къахьегама оасарле лакхъяра план 2 процент тIехкхоачашйир.

1964—1965 шера халкъа боахам дегIабоалабара пачхьалкхен планаша йиш хулийт ворхI шера план толамца кхоачашъе, химически промышленность толамца дегIайоалаяра шерра перспективаш хьаелла.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш чIоагIа могайир Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша беррига советски нах а санна, уж чехкагIа кхоачашъе къахьегаш а ба.

Цунна тешал ду 1964 шера тIайнйцача социалистически декхараша. Республика промышленноста ерригача предприятей, транспорта, гIишлошъеча коллективаша хьаллаьцар семилетка ялхлагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара къовсам шербеш Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода болхлоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха дIадоладаь гIулакх.

Шоай торонашка а хьежа, чурча кхоачамех шерра пайда а эцаш, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша лаьрхIад ханал хьалха, 25 декабрь тIакхоачаш валови продукци цуй керттера тайпаши арахецара план кхоачашъе а 1963 шера хиннача боарамал 9 процент дуккхагIа промышленни продукци тIаккхетийта а.

Производства объем лакхъярца цхьана продукце дикал лакхъе, гIишлош дикагIа хьалъе, ерригача керттерча технико-экономически хьокхамаш тоаде лерхI. Планал цхьа процент тIех лакхлургъя къахьегама оасарле, накопленейа арахецача продукцега дIадолар лохдерен план кхоачашъергья.

Планел совгIа арахецача продукцен цуига дIадолар лохдарен четах мехка йоккха хими дегIайоалаяра дерригача халкъа фонд хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсама юкъебахаб республика къахьегамхой.

ДIадахача шера 26 предприяте валови продукци арахецарен хIаьта 32 предприяте къахьегама оасарле лакхъярен план кхоачашъянзар. ТIехьаюсарех яр Грозненски химически завод, ацетоно-бутиловый завод, литейно-механически завод, МагIалбикера горбыткомбинат, Шаьла, Наьсарен, Шелковски райбыткомбинаташ, хьун а шурий а промышленноста дуккха предприятеш.

Из тайпа хIама хила йиш яц укх хьатIаденача шера. Партийни комитеташа, юкхьаьцарча парторганизацеша, профсоюзо, комсомоло, боахама кулгалхоша болх лерттIа бергбола, хIара заводо, промысла, комбинато планови заданеш шеко йоацаш кхоачашъергйола чIоагIа никъ лаца беза.

МоллагIча моттиге дале а план кхоачаш ца яр чIоагIа вIаштIехьдоаца хIама лархIа деза.

Укх шера цхьаннакъа а хила йиш яц тIехьаюса предприяти иштта хила еза вай дешна.

Холуш дола дакъа лоацаргда укх семилетка химически промышленность дегIайоалаяра тIехьа лоаттабеча дерригача халкъа къовсама юкъе Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша.

Алхха укх 1964 шера 30 процент дуккхагIа дакха деза мехкдаьтта, планал совгIа бIаьш эзараш сомаш мах бола тайп-тайпара мехкдаьтта продукци яккха еза.

Уж декхараш кхоачашде йиш хургья мехкдаьтта производства керда мощностaш болх бе йолайийтара, йолаш ярш тоаеш эргаякара балхий план кхоачашъярца.

1964 шерава болх бе йолайолийтаргйола химе керттера объекташ я нефтемаслозаводера парафини йоаккхача цехий шоллагIа аргIа, 29/6 яха установка, атмосферно-вакуумни установка, крекинг-заводера 21—1-а, 43-3 яха установкаш, Карабулакера газобензинови завод, Вознесенская — Грозный яха газопровод, кхыдараш.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене, «Грознефть» управлене, гIишлош еча трестий, материально-технически снабжене органий кулгалхой декхарийла ба болх бе йолайолийтаргйола уж объекташ гIишлошъерий, монтажний кадраша, механизмашца, материалашца, оборудованеца йизза Iалашъе.

Шоаш тIайнйцача социалистически декхараш тIа предприятей коллективаша лерхI республика юртa районашта дуккхагIа шефски новкъостал де а.

Ленинградцашкара хьокхам а нйца, хьалха латтача предприятеша шоашта тIаэц тIехьаюсача колхозаштен совхозаштен уж тIехьаюсиига дIадоаккхаш царна шефски новкъостал де.

Масала, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводо шийна тIайцад «Лермонтовский» совхоз хьалха латтарашна дIакийсьергйолаш новкъостал де. ТIехьадусача боахамашта цу тайпара новкъостал де дош деннад Наьсарерча «Электроинструмент» яхача заводо «Малгобекнефть» мехкдаьтта управлене кхыча предприятеша.

КПСС обкома бюроз хьаллаьцар промышленни предприятей из дика инициатива.

Производствени управленешта доккха новкъостал дергда мехкдаьтта чакхдоаккхача, химически, энергетически промышленноста предприятеша агротехнически лаборатореш яккхара а царна эшача лаборантий кадраш кийчъяра а.

Республика промышленноста къахьегамхоша лаьрхIад доалахарча вежарех йолча республикай — Дагестана, Кънлбаседа-ХIирий, Кабардино-Балкаре къахьегамхоща дIахо а яхь лоаттае.

ТIайнйцача социалистически декхараша тешал ду уж белгалъяьха планаш кхоачашъйр хIара къахьегамхочун хьинарах тийша долга, тIатеIIа чIоагIа къа а хьегаш мара коммунизма материально-технически база хьалъе йиш йоацилга промышленноста, транспорта, гIишлошъеча болхлоша дика кхетадеш хилара.

Цу тайпара, семилетка ялхлагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсама рубежаш, хIара коллективо а бIарччача республико а къовсош я.

Уж кхоачашъяра тIехьа хIара дене чIоагIа организаторски болх бе декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеши боахамий кулгалхойи. Цхьаккха тайпара а шишегIа лела дита а формализм лелае а йиш яц социалистически яхьа хьаллелаяра гIулакх. Кхы а чIоагIагIа шеръе йоагIа коммунистически къахьегама тIехьа лоаттаю яхь.

ТIагIертта а дуккхача дакъе хала а болх бе беза 1964 шера. Цо дIадех хIара болхлочо шийна тIадилла гIулакх хаьдда, лер тIа, чIоагIа бехктокхам хеташ чакхдаккхар.

Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

ХАНАЛ 5 ДИ ХЬАЛХА

КПСС ЦК декабрьски Пленума исторически решенеша дегаш гIоадаьхача Грозненски нефтемаслозавода коллективо ханал пхи ди хьалха кхоачашйир январь бетта валови продукци арахецара план, 10 процент дегIайоалайир къахьегама оасарле. ХIаьта электроэнерги, пар, хий, кхоарца итташ эзараш сомаш кхоадир завода технологаша цу бетта, иштта лохбир арахецача продукцега дIабола мах.

Завода коллектива юкъе хьалхарча моттиге латт нов. Безветне кулгалду № 16 йолча установка коллектив. Январь бетта валови продукци арахецара план 127 процент кхоачаш а еш, дуккхача маьха реагенташ кхоьйй кхоадаь цар массехк эзар сом.

Укх бетта дIадахача деношка продукци арахецара план 128 процент кхоачашъеьача установка технологаша планал совгIа эзараш тоннаш продукци арахеца лерхI Пленум хьаеллача денга.

Т. МАГОМЕДОВ.

ЦАР ДИЙХАД

Экономически эсалча йоккхаьчнен совхоашкен болх тоабе бахара Н. С. Хрущева партийни кулгалхошка бьча тIахьехама жоп а луш Нажай-Юрта производствени управлене кулгалхоша партокома бюрога декар даьд шоаш экономически тIехьадусача боахамашка болх бе хьожаде, аьнна.

Заявленеш енай управлене партийно - пачхьалкхен тIахьожама комитета председателя нов. Канзиева, комсомола комитета секретара нов. Татаева, кхычар а. Укх гаргарча шин-кхаь шера экономика айь уж боахамаш хьалха латтарешта тIехьакхеде дош лу цар.

С. ДАУРБЕКОВ,
Нажай-Юрта партокома секретарь.

МОСКВА. Удобренейи агропочвоведенен Ерригсоюзни Iилма тохкама института тайп-тайпарча агрохимически анализай лаборатора СССР юрта боахама Министерства Центральни опытни конструкторски бюроца цхьака цхьа миллион гектарага дIакхоачача латтая майдана гIулакх деш йолча йоккхийча агрохимически лабораторей приборий комплект кийчъяьй. Цу приборий новкъосталца уттаергья латтай анализаши агрохимически карташи.

Сурта тIа: пламени фотометра новкъосталца латтан образцашца калий мел я хьожаш йоаллa института йоккхагIйола лаборант Федотова Римма. Агрохимически лабораторишта лаьрхIа йолча комплекта чуйоагIа из прибор.

Н. Куленова сурт.
ТАСС фотохроника.

Темпаш лакхъеш

КПСС ЦК декабрьски Пленума сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь дика къахьегаш я Старогрозненски бурув деттача контора Свинцов Ивана кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю смена. ХIанз бурув тохаш я из Хаяи-Кертерча № 29 йолча скважина. Январь бетта план толамца кхоачашъяьй цо.

Укх бетта кхы а дикагIа къахьегаш я смена. Бетта планах 100 метр бурув тоха дезача 132 метр бурув тоха социалистически декхараш тIайийцад смена болхлоша.

Свинцова кулгалдеча смена хьакаре къахьегарах февраль бетта ялх ден нормах 14 метр бурув тоха дезача техар 20 метр да. Пленума сийна уж темпаш кхы тIа а лакхъеш къахьегаш ба смена болхлой.

А. ТИЩЕНКО.

ЛАБОРАТОРЕШКАРА ПРОИЗВОДСТВАГА!

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕ КЕПА ЙОАЗОН БОЛХЛОШКА, БОЛХЛОЙИ ЮРТИЙИ КОРРЕСПОНДЕНТАШКА ЯЗДАЬ ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Хьамсара новкъостий!

Вайна гуччахьа чакхдувл боккха исторически лоархIам бола гIулакхаш. ДIадахача шера декабре хиннача парте Централъни Комитета Пленумо тIайийцар халкъа боахама химизациера даькъера Iалаьмате йоккха программа. Къаьстта боккхача лоархIаме да хIанз химически Iилмана карагIдьнараш. Эггара шерагIарен дакман къона латташ из Iилман га йизза торонаштен тоадена да.

Ший дерригача овлашца халкъа боахаме чудолаш да вай Iилма. Духхьала из бахьан долаш кхаьчад из лардерча теоретически тохкамашка, принципиальни оамалехьара йоккхий говзалаш гучайхарга, гучаякхий дуккха беркат дала йиш йола керда закономерносташ.

ХIаьта Iилме гучаяьннача говзалаша чIоагIа хув даман ду производстве, коммунизм хьалъяра практикана Iалаьмате боккхача лоархIамера технически эргалдаш ю цар. Эггара дуккагIа химе дакъе шоайла бувзам болаш хила еза Iилман говзалаши производствои. КПСС ЦК декабрьски Пленума соцам тIа хоахета белгалдаьккхадац, ерригa экономика дегIайоалаяра хоадламера воздействи еш дола эггара революционизирующегIа дола дакъа хими я, аьнна. Цудухьа хийца никъ тела беза химически Iилмана гучайяйна говзалаш юкъехкхувлара, уж говзалаш практикана юкъехкхаьара новкъарленаш ю ерригa бюрократически духьаленаш дIаяха еза.

«ХIана дош укх тайпара латт, — аьлар новкъоста Н. С. Хрущева: — Iилмана гучаяна говзалаш чакхъяхара сихагIа лабораторешкара промышленни производствага довлара дикагIа дола хьалаш хьадаь мохк, из мохк хургба хими дегIайоалаяра дакъе керттера моттиг дIалоацаргъяр».

Общественноста керттера терко тIаозанза аргьяц Iилмана карагIдьнарашта. Iилмана гучаювлача керда говзалашца хьаштдолаш хила беза беррига советски нах: министерстваи ведомстваи кулгалхочунгара бьнна завода, совхози мастерген болхлочунген а колхозхочунга а кхоачаш. Цу гIулакха Iалаьмате доккха новкъостал де йиш а я де е деза советски кепа йоазоно, болхлойи юртийи корреспонденташа.

Iилмана популяризаци яра цар дукха балхаш ду. Цхьабакъда, тхона хетаргахьа, хIана цуйнах кхоачамбе йиш яц. Тхона дага латт, къаьстта аьлча, химически Iилмана гучадьнначa дерригача кардачун, прогрессивни долчун кхел. Сенна лечкъадергда из: Iилмахой лабораторешка хьаяь маьхера а халкъа боахама эшаш йола а цхьайола химически препараташи процессаши геттара шортига дIакхоче производственникашка, институтагера заводе бодача чоалханерча новкъа сецалу уж.

Массехк бадъдар доаладергда вай. Тхъаь иттлагIа шераш чакхдала гергакхаьчача ханнахье а СССР Iилмай Академе химически физика Институто керда, форкамерно-факельни оала метод хьалхашна оттаяьр чухьа йоага двигатель летаяра. Из метод гуччахьа пайданагIа йоллашехьа а тхъо шу няшар из промышленностана юкъеяхьара. Е кхы масал. СССР Iилмай Академе биохиме Институте массехк шу хьалха керда никъ лехаб B_{12} яха витамин кийчъяра. Хьайбашта дуча доакъарийца кIезига из препарат хилийтача 15 процентагара 30 процентага кхаччалца совдоал хьайбашта тIаккхеташ дола дулх. Доакъарий тонн тоаяра кхоачам ба алхха 20—25 кепиг мара дIа а ца додаш цу витамина 30 — 50 миллиграмм техача. Цхьабакъда, из гучадьнна керда хIама производствана юкъехьолга геттара мела дел. Пхийтта шерал дуккхагIа дIаьхденнад Казане «дитко» оала керда препарат юкъехьолга. Садоакха зенара хIамаши хьайбашта куда лазараш дIа-хьа дувлийта хIамаши йоаpa чIоагIа пайда боалаш препарат я из. Цхьабакъда, хIаьта а ведомствени духьаленаш бахьан долаш хIанз а вIаштIехьдаьккхадац из препарат промышленни арахецилга. Новкъа дале а, цу тайпара масалаш кхы а да.

Дагадохийта доагIа техника юкъейоалаяре дош мел ира уттадора В. И. Ленина. Цкъа «Мехкдаьттан слаяцевни боахам» яхача журнала тIера мехкдаьтта скважинашта бурув тохача хана металлически турбашта меттел цемента маркхал укйит яхаш йола заметка ше йийшача цо лаьрхIа письмо дахьийтар цу хана Главнефта керте латтача академикага И. М. Губкинга. «Цу тайпара хоам,—эгIаз а ваха бехк боахар Ильича,—оаш дIабола РСФСР-ерча 1 000 000 сагах 1 сагo мара хьеталойа тамаш йолча совIилман долча журнале арайнахача эIаьмигача заметка тIа. Боккха гурган из толаш хIана Iилмад шо? Юкъарча процесс хIана дихьадац из дош? Правтикий комисси хIана хьожаьяц? Безам тIагIоргйола гIулакх хIана дахьац СТО-га тIаьлла?»

Цу тайпара тIагIертан хьинерен хулга кIадехар Ленина Iилман-технически процесс ювцача хана! Иштта да тахан вайгара парте ленински Централъни Комитето дIадехар а.

«Советская Россия» яхача газетага гIолла оаха кхайкарал ду кепа йоазон болхлошка, болхлойи юртийи корреспондентаьшка химически Iилмана карагIдьнaраш промышленностe, гIишлош хьалъеча, юрта боахаме юкъехкхувлара оарцагIбалара уж тIа а хьехаш. Шерра никъ билла беза Iилмахой лабораторешкара производствага!

Сенгара дIадолалала деза? Тхона хетаргахьа, нийса а пайдана а хургдар шIи хеза бола Iилмахой, конструктораш, инженераш, производства новатораш юкъе а болаш. Iилмана гучаьнна говзалаш практикана юкъеяхьара тIахьожам лоаттабергбола общественни хьисале болх бу советаш республикай, областий, городий, районий, многотиражни газетий редакцешка дIашагIъехкача. Цу тайпарча советах а цуй рекомендацех а чIоагIале а еш, редакцешка йиш хургьяр эггара лоархIамегIара Iилман проблемаш белгалъяккха а уж проблемаш общественноста тIахьожама кIал, рабселькоровски сийрдача бIарга кIал уттае а.

Тхона хетаргахьа, нийса а пайдаца а хургда йоккхача химе заказаш кхоачашдеш йолча предприятешка Iилмана гучаьнна говзалаш производствана юкъехкхьара тоакам бича, йоккхача химе ударни гIишлошта керда техника хьаелга мишта лел хьежара рабселькоровски посташ оттайнча.

Цхьанна метте а сатем ма хилийта чинушний бюрократий! Сурт оттош аьлча, критика химически реактивах пайда а эцаш, рабселькоровски посташен тIахьожама коммунистически бригадашен доагадь дIадоаккхалда кердахар тесса желадега, къаденнари ха кхоачаеннари хьаллоаттадега, цар шоаш мабарра хьагучзбоахалба Iилман-технически прогресс юхеттаьш бола консерватораши волокитчикаши!

А. АРБУЗОВ, академик; **Б. АРБУЗОВ**, академик; **С. ВОЛЬФКОВИЧ**, академик; **В. КАРГИН**, академик; **П. РЕБИНДЕР**, академик; **А. ФРУМКИН**, академик; **М. КОТОН**, СССР АН член-корреспондент; **Н. ФЕДОРЕНКО**, СССР АН член-корреспондент; **В. БУКИН**, профессор, биологически Iилмай доктор.

П а р т и й н и   в а х а р

ТОАБЕ КХАЛНАХА ЮКЪЕРА БОЛХ

Вай мехка хIама юхе ца дусаш дIадьнинад ловмаш кхалнах доал доаттабара гIулакхаш. Тайп-тайпарча къамех болча Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха хIанз хьинаре дакъа лоац хIахо а промышленность, юрта боахам дегIабоаллабара тIехьа, парте XXII-ча съезда а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенеш толамца кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме.

Наьсарен промышленни зоне гIишлош еча а промышленни предприятешка а болх беш 2750 кхалсаг я, царех 1060 гIалгIа я йолаш. Царех дукхачеша балха говзалаш Iомаяй: штукатура, каменьщика, малира, токара говзалаш а кхьяраш а. Зоне вIашагIъеллай 110 саг юкъе вола 9 кхалнаьха совет. Кхалнаьха советта юкъе ба производстве а общественни а болх эттара дикагIа лелабеш бола кхалнах.

Зоне парткомо хахданза практически новкъостал лоаттаду кхалнаьха советашта, цар болх тоабара йоалхо ю, балха пайдане хургдола хьехамаш тел. Кхалнаха юкъе беча кхетама балхах лаьца хан-ханнахьа семинараш ю, кхалнаха юкъе болх мишта бе беза хьех царна. Кхалнаха лаьрхIа зоне йийшай тайп-тайпарча темаех йола 250 лекции беседаш. Зона еррига кхалнаьха советашка бу из болх хIанз.

Дукха а дукхагIа йолча кхалнаьха советаша дика а планах а бу шоай болх, хьаькъалца уттаду кхалнаха юкъе бергболча кхетама балха дешаш, уйла тIа а яхийта кхалнаха лаадугIаргдола темаш херж. Предприятешка болх беча кхалнаха общественни балха а кхалнаха юкъе социалистически яхь йоаржаяра а тIехь хьинаре дакъа лоацаргдола хIама де гIерт кхалнаьха советаш. Цар чIоагIагIа къовсам лоаттабу кхалсатах саг ца лоархIаш хилийча дIаяхача замаи гIулакхашта дуьхьал, из шай сий де а шай лоIаме а хилийтара тIехьа, ханнахьа хьож кхалнаха хьачутелача лоткъамашкеи заявленешкеи, царех доаггIаш дола гIулакхаш ду.

Советаша вIаштIехьдоах кхалнах вIашагIа а кхийтта культурно-зрелищни учрежденешка, экскурсешка, сайренашка ухилга.

Болх дика беш я Наьсарен швейни участка кхалнаьха совет. Цун председатель я коммунистка С. Понамарева. Кхалнаха тайп-тайпарча темаех йола лекцеш, докладаш, беседаш ю. Масала, бусалба дьино кхалсагаца лоаттаду гIулакх ислами кхалнахи, дезала юкъе бераш кхетадар, иштта кхьяраш.

Хан-ханнахьа занятеш ю 40 саг юкъеволча кхалнаьха политграмота кружоке. ГIалгIай 50 кхалсаг я школе вIашагIъеллача классе дешаш. ВIашагIа а кхийте хIара кIиранца художественни фильмага хьож.

Укх тIеххьарча хана 5 комсомолен 1 партен хьанийцаб мехкарий. Укх 1964 шера цхьан цехои 4 бригадои декхар тIаийцад коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи якха.

Иштта болх дика беш я нов. З. Бекова председатель йола Ачалкхерча минеральни хин заводa кхалнаьха совети нов. Кудрявцева председатель йола Сунженски леспромхоза кхалнаьха совети.

Бакъхургдацар массайолча кхалнаьха советаша болх дика бу аьлча. ГIулакхаш дика лелац нов. Телещук председатель йолча «Сунжанефта» мехкдаьтта управлене кхалнаьха советеи нов. Попова председатель йолча СМУ-10 кхалнаьха советеи. Цу лакхехьа йийнача кхалнаьха советашкара хьокхам а эпаш шоай болх каста хана тоабе беза Телещукеи Поповаси. Ала дезаш да парте юххьанцарча организацей секретараша кхалнаьха советий балха кIезига терко еш хилар, бюро е партийни собранешка кхалнаьха советий балха отчеташка ладувгIара дешаш уттадац.

Партийни организацей декхар да кхалнаьха советий болх лакхбе а царна шоай оагIонгахьара доаггIа новкъостал де а.

Л. ПЛИЕВА.

Наьсарен промышленни зона парткомо кхалнаха юкъерча балха отдела заведующа.

Кердача толамашка

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллектива болам хьал а лаьца семилетка ялхагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяь «Красный молот» яхача завода цехий, бригадий, сменай коллективаша. Укх деношка завода цехий собранешка тIаийдеш да керда социалистически декхараш. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара ихье яьиний чугунолитейни цеха коллектив. Цо дош деннад шера план 25-ча декабре кхоачаш а еш бракаж йоаш йоla продукци планах лаьрхIачул 12 процент кIезигбе. Механизаци яра чотах арахецача продукцега дIабода мах 3 процент лохберзба. Балха юкъейихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхена эзар сом пайда бергба.

Ди тIехьа хьинар совдоахаш къахьег механически цеха станочникий коллективо а. 20-ча декабре шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцад цо. Ер шу дизаллехьа планал совгIа 20 эзар сома продукци яра а хецаш къахьегама оасарле 0,5 процент лакхъе лерхI цеха болхлоша.

Царца ихье яьиначе кузнечно-прессови цеха коллективо а лерхI иштта дика къахьегам толамаш даха. Укх шера план 25 декабре кхоачашъе дош деннад цо. Ткъаьитташ поковка еш хиина оатхалаш штамповка ергйолаш вIаштIехьбоаккхаргба болх. Технологически отходех кийчъергьа 50 тонн поковкаш, хIьата балха юкъехьоргьа 1250 тонн кула керда гидравлически пресс.

Семилетка ялхалгIча шера план 25 декабре кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцад завода кхыча еррига цехий коллективаша. Хьалхашка латта социалистически декхараш кхоачашдара беррига ича тIабехийта къахьегаш я уж коллективаш.

Е. СВЕНТИЦКИЙ.

«Красный молот» яхача завода инженер-нормировщик.

Кхо бIаь совгIа йоI я укх шера Грознерча № 6 йолча профессионально-технически училище дешаш. Цига Iомабу промышленни а кхачи а товараш доахка продавецаш, повараш. Духхьал дIадалача шера 225 къона продавецаши повараши кийчбаьб училища. ХIанз уж балхаш деш ба вай республика городашкеи районашкеи.

Воккха кхетама болх бу училища педагогически коллективо дешаркошца. Теоретически а производственни а дешар хьехаш ба лакка говзал йола хьехархойи мастераши.

ЧIоагIа сакъердаме дIахьу дешаркоша шоай мукъа йола ха. Болх беш я художественни самодеятельность. Къаьстта белгалъяха еза хоровой, халкара кружокаш. ХIанз училища дешархой кийчо еш ба республика профтехобразоване дешархой художественни кхетама балхага хьажарга.

Училища партийни организаце лаьрхIад дешархоех шиъ лекторски группаш вIашагIйохка. Цу дешархой низаца чIоагIа сакъердаме дика духьалара шиш сайре яьй хIанзале а.

Дукха ба училище деша багIаш вайнаьха мехкарий. Дика дешарал совгIа хьинаре дакъа лоац мехкараша училища общественни вахаре а. ХIанз дешархой шоай производственни практика дIахьош ба городерча тикашка, столовешка.

Р. ЕРМАКОВА.

Сурта тIа: дешархой практике.

И. Панов сурт.

ХАННАХЬА Ю ЗАНЯТЕШ

Укх керлача дешара шера дика вIаштIехьбаьккхаб политически дешара сетера болх Грозненски автогаражни оборудовани хьаеча завода партийни бюрос. Укхаза болх беш я хьалха латтача опытеи юкъерча звеношта конкретни экономи хьехен 4 школа, 2 семинарски группа, техминимум Iомаю кружок. Царна керте оттабаьб болх дика бовзаш бола пропагандисташ.

Парте Ленински райкомерча лекторе ухаш я политэкономе проблемаш Iомаеча семинарски группера 23 саг. «Империализм— капитализма тIеххьара лагIа» яхача темах занятеш хилийй цу лекторе. ХIаьта укх деношка КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш Iомаеш я из группа.

Политически дешар дика дIадоладаьд механически участкерча технолога нов. Тищенко пропагандист волча хьалха латтача опыта школерча дешархоша. Укхаза дешаш вола 22 саг занятешка хан-ханнахьа хьаух, материалаш дика кхетаю. Дешара керда шу доладелчахьа миллионий къахьегамца хьалъю коммунизм», «Советски общество» иштта кхыча темаех лекцеш йийшай нов. Тищенкос. Цул совгIа, болхлоща къахьегача дIатIа а ухаш къахьегама оасарле лаккхьярах, кердадар юкъедахьарах, хьалха латта опыт Iомаярах массехк занятн яьй цо участке. Цкъаза станока тIа ше дIа а эттe хьех цо кердадар, хьалха латта опыт.

ХIаьта керда шу доладелчахьа КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш Iомаеш 3 занятн яьй цо. Пленумо советски наха гаргарча 7 шера химически промышленность дегIайоаллара хьалхашка оттадаьча декхарех лаьца дийцар цу занятешка. Халкъа боахама химизаци йича къахьегамхой вахаре. кхычахьа хургдолча хувцамех масалаш а кхувлаш дешар тов. Тищенкос декабрьски Пленума исторически материалаш.

Дика болх беш я 16 саг чувогIа заводера мастерий школа а. Укхаза пропагандисталла чIоагIвальа завода кертера технолог нов. Лукьянченко. Керда дешара шу доладуш вIашагIъеллача цу школа ший болх дIаболабир «КПСС ЦК июньски Пленума итогаши завода коллектива декхараши» яхача темаца. Цул тIехьагIа хиина занятеш «Коммунизм хьалъерий моральни кодекс», «План — предприяте вахара закон», «Къахьегама оасарле дегIаяр — берригача къахьегамхой хьал тоалалар», яхача темаех хилар. ЛадувгIараша боккха пайда а эцаш КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш Iомаеш кхо занятн яьй цо а.

Пленума материалаш дика Iомаеш а уж кхоачашъяра хьинаре къахьегаш а ба сборщиккий бригадай бригадираш ия. Власов, Уваров, инструментальни участка токарь нов. Логинов кхыбараш. Балха нормаш дикка тIехкхоачашъеча цар шоай балха опытах лаьца дувц занятешка, ладувгIараша из дIайоэзийт.

Укх дешара шера 7 занятн яьй нов. Голик пропагандист волча хьалха латтача опыта школе а. Бурув, резец, оста ийса ирдараш инструменташ йоагI-йоагIача лелаярахи йола практически занятеш я шига ладувгIарашца. Цу тайп-тайпарча занятеша балха хаяехьа ца йоаяра доккха тIо ду сборщики участка къахьегамхошта. Уж занятеш йолаелчахьа цхьа процент совгIа дегIаяьай участке къахьегама оасарле.

КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш леррткIа Iомаеш, къовбалъеш, къахьегама толамаш совдоахаш укх деношка хургйолча парте ЦК Пленума кагъа болх еррига семинарашкара, школашкара, кружокашкара дешархой. Пленума материалаш хьоцаш йола занятеш дика теоретически а практически а масалаш кхувлаш чакхъйохей пропагандисташа.

Укх деношка «Промышленни предприятешкара алапаш» яхача темах семинарски групе шейий шеча лекце чулоацам дика баьшхар завода керттерча конструктора нов. Васильева. Волхлоча лучча алапе, бедала, механизаце, арахийцача продукце махьа лоархIам беш дола сурт хьалхашка оттадир цо ладувгIарашта. Иштта ешача лекцеша, беседаша. кхыча материалаша бизза пайда лу дешархошта. Цудухьа групе цхьанкха саг вац хьехаш йола материалаш леррткIа кхета ца еш.

М. ТУМГАЕВ.

КХАЛНАЬХА СОВЕТИЙ ПРЕДСЕДАТЕЛАША ДЕШ

Кхалнаьха советий председателий КПСС парткомий, райкомий, горкомий кхалнаха юкъерча балха отделий заведующайши дийнахьара республикански семинар хилар укх деношка.

«Материалистически мировоззренех кхебара къахьегамхошта атеистически кхетам балара дешаш» яхача темах КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Габисова яьча докладага ладийгIар кхалнаха юкъерча балха активисташа. Кхалнахи беракгеи атеистически кхетам балара балха йоккха уйла тIайохийтар кхалнаьха советаша.

Бракахи дезалахи долча «Советски законодательствах» лаьца йийшар лекци семинаре Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Суда председатела нов. Кузнецова. Цу лекцех лаьца дукха къамаьлаш дир кхалнахьа советий председателаша. «Кхалнаха юкъера культурно-сердалои болх вIаштIехьбаккхари республика художественни самодеятельностий VI-ча смотрга кийчдалара дола кхалнаьха советий декхараши» яхача темах къамаьл дир республика культура министра нов. Татаева. Иштта, дунен халкъашта юкъерча гIулакхех лаьца лекци йийшар КПСС обкома идеологически отдела заведующе заместитела нов. Лина.

Цул тIехьагIа химикий культура ЦIагIа Грозненски химически завода болхлоща вIашагIкхийтта хилар юрташкарча кхалнахаца болх бу активисташ. «КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачашъергьа», «Химически юрта боахамен продукташ дукхагIа лургьа вай мехка» яхача лозунгашца чакхдаьлар из салаIара ди.

Юрташкарча кхалнаха чIоагIа езаь тIаийцар № 32 йолча цеха аппаратчица, коммунистически къахьегама ударник нов. Попова. «Дика оамалаш Iомае» яхача темах лекци йийшар КПСС Заводски райкома лектора нов. Левинас.

В. ПОЧИНКИНА,

КПСС обкома кхалнаха юкъерча балха отдела инструктор.

Ставропольски край. Синтетически искусственни тъоасех ленташ хьаде йолаеннай Прикумски текстильно-галантерейни фабрика. Цудухьа арахецача хIамай дикал лакхъенний. Довзол дехьарча дукхача мехкаша заказаш даьд цига. Кизгай тьах хьадача изолици еча лента довзал кIадай лента дар миссел мара даи. хIаьта тIехдика лов лакха температура, дагаи, из дика диэлектрик хиларга хьежжа цхьайолча хана хьамча тIахьоарчаде дезаш а хилац из.

Предприяте инженерыш бола беш ба синтетически хьоасех кIадай коаца ленташ яра технологи Iомаяра.

Сурта тIа: ткацки производственни кизгай къоасех тьаш деш я специальщица Савельева Александра.

В. Михалева сурт.

ТАСС фотохроника.

Барзкъаш тегача трикотажни производства объединене номер цаI йолча участка коллективо дика къахьегама толамаш доах шоай балха тIа. Январь бетта план 152 процент кхоачаш а яь планал совгIа шин эзар трикотажни барзкъа арахийцад цо.

Укх шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашде дезача дош сийлеца чакхдаккха лаьрхIад коллективо. Балха тиннаш кхы лох ца йолийташ болх беш я коллектив.

ТIехь-тIехьа дукхагIа кердадараш балха юкъедахьара а чIоагIа къахьег барзкъаш тегараша. Масала, цар инициативах каста арахеца долалургда керда тайпа берий а бокхагIчар а барзкъаш. Цу гIулакха юкъе къаьстта дика дакъа лоац дикагIйолча производственникаша, коммунистически къахьегама ударникаша ия. Оганесьяи Викторе. Горяиая Людмилас, Кушева Валентинас, кхыбараша.

Балха тIа дика гIулакхаш карагIдувлаш саина къахьег коллективо ший балха говзал лакхъеш а. 65 саг за шига укх шера тайп-тайпара говзалаш Iомаеш.

Д. АМАРОВ.

Сурта тIа: В. Кушева. Царшко Нинас бевь болх хьажаш йоалл.

И. Панова сурт.

Партийни комитетий ПЛЕНУМАШКА

НАЬСАРЕН ВОКЗАЛЕ. КПСС ЦК декабрьски Пленума итогаши колхозно-совхозни управлене партийни организаце декхараши дийцар укх деношка хиннача Наьсарен юрта боахама партийни комитета Пленумо. Доклад йир партхома секретара нов. Газдиева. Пренеешка къамаьлаш дир «Алханчуртски» совхоза директора декхараш кхоачашдеча нов. Мальсагова, «Октябра 40 шу» яхача совхоза керттерча агронома нов. Цечоева, «Нёзрановский» совхоза партийни бюро секретара нов. Сукиева, кхыбар.

Чехка химически промышленность дегIаяра, дIахо социалистически экономика лакхъялара, къахьегамхой вахара хьал тоадара тIаерзаяь йола КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш дегтIара къовбалйора къамаьлаш даьраша. ХIаьта колхозийи совхозийи балхаца кхоачамбоацараш гуча а даьлар. Масала, «Ингушский» совхозе кулгалхошеи партийни комитетои кадраш хьахоржаш, юрта боахама производства мугIарерча къахьегамхой йоакхо еча дувлийта гIалаташ дийцар совхоза доарна Пашкова Нинас.

Дийцача дешах лаьца соцам тIаийцар пленумо.

Пленума балхаца дакъа лоацаш хилар республика Министрий Совета председатель нов. Гайрбеков.

ШЕЛКОВСКАЯ. Укхаза, колхозни - совхозни производственни управлене партийни комитета Пленум хилар. КПСС ЦК декабрьски Пленума итогеши партийни организацей декхараши лаьца парткома секретара нов. Полушкина яь доклад ювкъ къамаьлаш дир Пленума дакъ лаьраша.

Докладчико а иштта пренешк къамаьлаш даьраша а дийцар колхозийи совхозийи боахамаш дегIадахкара керттера дешаш, пайда эцаш йола тороиш. Семилетка ялхалгIча шера ялат, дула шура, тха доаккхиларга чIоагIа дегIадоалладара хьакъехьарча арте ле къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех дийцар Кирова цIерахча колхоза председателe нов. Пикеина. БIаьстан балхашка хьинаре кийчлу колхозой. Цхьабакъда, техникех дикагIа пайда эцара кIезига гIо ду тхона «Сельхозтехника» объединене, аьлар из. Лаьтта оаха машинаш ца хилара лерттIа пайда эцац хий дечача лаьттаех, цIеньяш сангараш ийсьыц майдаш.

Ди тIехьа дукхагIа хьакху хьийтача удобренеех боаггIача бесса пайда эца беза, аьлар «Червленский» яхача колхоза председатела нов. Свиченкос.

Пренеешка къамаьлаш дир «Коммунизмата бола никъ» яхача колхоза керттерча агронома нов. Ляпуновас, Шелковски хима управлене начальника нов. Анимова, производственни управлене парткома секретара заместитела нов. Сенина, кхычар.

Производственни управлене боахамий декхараш белгалдеш йола резолюци тIаийцар Пленумо.

В. КОСТИН.

ДУКХАГIА ДОАККХАРГДА «IАЬРЖА ДОШУВ»

1964 шера семилетка ялхалгIча шера чуденнача хана, тIехьашнахьа юха а хьежа, семилетка хьайолаелча дензи 1963 шерен баьча балха цхьайола итогаш а доладогIа дIадахача шерашка хиннача дика мел дарех 1964 шера пайда шерагIа эзари уж балха юкъехкхахьари дукха а дIаихача шерашка дувлийта гIалаташ кхы юха керда ца дахар дукха а, хIаьта цу гIулакхашца 1964 шера тхоай балха тIехь кхы а дикагIа дола толамаш дахар дукха а.

ЧIоагIа дийлача догIаша зенеш даьдде а материально-технически Iалашои гIулакха халонаш тIаккхайча хиннале а, 1963 шу воккхалзар МагIалбика мехкдаьттахошта. «Малгобекнефта» НПУ мехкдаьттахой йоккхача коллективо хьинар ца кходен къахьегар бахьан долиш мехкдаьттеи гази даккхаре шера план ханал хьалха, 3-ча декабре, кхоачашйир. 1963-гIа боахама шу дукха миллионаш сом пайда а беш чакхдаьккхар, хIаьта из хургда вай мехка коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе лоацаш дола гIахьа дакъа. Белгалдаккха деза, кхо шу хьалкагIа «Малгобекнефта» НПУ планах ве долаш хинна хилар. НПУ рентабельни хиний производства чухьара кхоачамаш лахара чотах, 1959 шера МагIалбик-Вознесенски къаьнара майдан тIа керда, дукха мехкдаьтта доалла моттигаш гучаяхара чотах. ГIоний йолча еррига цехашеи конторашеи доккха новкъостал а деш, кхь промысла коллективо 1963 шера планал совгIе итташ эзараш тоннаш мехкдаьттеи миллионаш кубометраш гази яьккхай. Из да вай мехка химически промышленность дегIайоалаяра гIулакха юкъе оаха лаьца дакъа.

Мехкдаьтта дукхагIа дахара теми семилетка йолаелча дена хIара шера лакхлуш латт МагIалбике. Харцахьа хургдар оаха даьха толамаш алаха цхьан промыслай коллективаша хьийгача къих хьахиинар де аьнна хийтача. Доккхий хIеманаш да промыслашта карагIдаьинараш, цхьабакъда бе боаггIачи тайпара кам бе беза бурув деттача шин конторерча тха бурув деттарий, мехкдаьтта доаллa керда моттигаш гучайоахарий а хIара шера кIажерах дукха мехкдаьтта хьаухаш йола скважинаш промыслашта дIателаш а барий. Дика къахьег мехкдаьтта хьаоза йолча цеха болхлоша, хий Iалашдеча цеха, электромонтажни цеха коллективаша. Цу тIеххьарча цеха коллективо 55 миллион киловатт совгIа электроэнерги енай, Iалашдаьд электроэнергеца болх беча еррига механизмаша цIаккха ца соцаш декъен бийсаннеи болх белга. Из кIезига лоархIам болаш болх бац. Воккха болх баьб цо электрооборудовани вIашагIйоллаш, из лелаеш цуина ремонт еш.

ДIаяхача хина цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа бехктохаме да 1964 шера МагIалбика мехкдаьттахошта хьалхашка оттадаь декхараш. Мехкдаьттеи гази даккхара йоккха план я хIанз МагIалбика кхоачашъе езар, хIаьта «Малгобекнефта» НПУ промысловикаша, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо баьча тIахьехама жоп луш, шоай тороиашка а хьежа шоашта декхараш тIаийцад 1964 шера мехкдаьттеи гази даккхара йола шера план иттаж эзараш тоннаш мехкдаьттеи миллионаш кубометраш гази планал совгIа а луш, ханал хьалха кхоачашъе аьнна.

МалагIа кхоачамаш да «Малгобекнефта» НПУ изал боккха болх кхоачашбара?

Эггара хьалхара а тешамегIа бола а тха кхоачам вах ба: МагIалбике мехкдаьттахой, эггара хьалха, бурув деттараш, промысловикаш, транспортникаш.

Тхо доглоахаш да, кIалхарча мела токкамбеш болчи бурув деттача конторашкарча хьалха латтача тха сий долча къахьегамхоша 1964 шера цигара дукха мехкдаьтта гучадоаккхаргхиларга. КIалхара мел тхе шера мехкдаьтта даккхора боарам хьаллоаттабарай лакхбарай бола кхоачам ба. ХIанз укх сахьата белгалъяьха я кIалхарча мела бурув тохаш а я массехк скважини. Царех а Карабулак — Ачалхе, Заманкули Овенсуати. Цу мехкдаьтта доаллача моттигаша хьахьокх 1964 шера бурув деттараша тIоашта кIалхарча мелера мехкдаьтта гучадоаккхаргхилар.

Тхе шера мехкдаьттаи гази дукхагIа даха лезац да тIерча мела скважинашкара мехкдаьтта дукхагIа даккхарен кIалкарча мела кхоачамеи чотах.

Тороиаш а тIерча мелах кхы тIа а бурув теха эксплуатационни скважинаш а яьха мехкдаьтта дока.

Цо новкъостал де тарлу мехкдаьтта доаллача моттига эксплуатаци яра йоагIаш йола режим а лелаеш мехкдаьтта даккхара боарам хьаллоаттабарай цхьадолча даькъе лакхбарай.

Мехкдаьтта даккхара боарам лаьрххIача тайпара лакхбелга Iалашдара а мехкдаьттеи гази дукхагIа даккхара а, гучоз, кхы а тIерча мелах эксплуатационни скважинаш яха эзаргьа тха.

ТIерча мелера мехкдаьтта доалхача хана контурал арахьеи контурал чухьеи хий чудахийтара аьнкъаца тIоаиашкара давлени хьаллоаттадара дош къовстадича мехкдаьтта боарам хьаллоаттабергболаш долча кхоачамех цаI хургбар; цо йиш хулийтаргьяр бурув детташ йоаха керда эксплуатационни скважинаш кIозигъе.

ТIоаиашкара доалача мехкдаьтта коэффициент лакхъяр хIоиаалца хьа кхоачашъяиза проблема а я, цунца цхьана мехкдаьтта даккхара боарам лакхбара бола кхоачам а ба. ТIоаиашкара мехкдаьтта дукхагIа даккхара медодаш тайп-тайпара я: тIоаиашка газ, фо, вIашагIъадаь фои газ чуахийтар, лакха давлени йола газаш тIоаиашка чуахийтар, и. кх. дI.

Мехкдаьтта алсамдаккхара хица дохаду оаха тIоаиаш, гIум уаш йола хи кIедж чуухийт, скважинашка мехкдаьтта тIоаиаш гучадоах, мехкдаьтта керда тIа цемейтажаш ю, и. кх. дI. Уж дерригаш а тха кхоачамаш да.

Лакха мел дийцачул совгIа белгалдаха дезаш да балха тIа тхона новкъарле еш хиина хIамаш а дIахо тха кхоачашде дезараш а.

ХIанзалца къовсталанза латташ да вахтови болхлой балха дIакхувлареи цIаккхувлареи дош, хIана аьлча, кхоачамхиллал автобусаш яц тха транспортни контора, хIаьта МагIалбикерча Нохч-ГIалгIай автотреста АТХ кхоачащдац мехкдаьттахошта эша гIулакх. Цу бахьанах каст-каста балха тIехьабуссу болхлой, хIаьта белхаре баьиначул тIехьагIа хан-наьа цIабаха вIаштIехьдалар цер. ХIанз мукъах на дош кхоастаде мегаргдар Къилбаседа Кавказа совнархозан «Грознефта» объединенен.

Саллара йоккхий перспективаш яиача, МагIалбике эшаш йола база вIашагIйолла а кхоачамех сихагIеи дикагIеи пайда эцига IалашдергIдола хьалаш кийчде а дезар. Мукъ кхухьаш йолча автомобилий, механизмай парк вIашига хилар бахьан долаш тха буровойш каст-каста сане латташ а гIишлонхой деш хIама доацаш багIаш а хул. Самосвалаш тоъаш буровойшка утяжелитель а доккхаш латтеча вахъашта жагI а тIаккхахьара. Тоъац прицепаши кранаши. ХIаьта ЭМЦ, СМУ, скважинашта капитальни ремонт еча цехе кранаши прицепаши ца хилар бахьан долаш болх юкъахбиса моттигаш белгалъяиза мел лай?

Цкъа иштта хало тIаккхьачар тракторши ца тоъаш хиларах а. Цхьабакъда, из проблема объединене новкъосталца къоастайир. Цу тайпара къостаде деза уж дешаш а.

СихагIа кхоачашде дезача лоархIамегIарча дешеех цаI да МагIалбикерча головной парнера а МагIалбикера Грозне йоддача газопроводера а резервуараш хьалъяь йоахилга.

Цу объектай Генеральни подрядчик я Ставрополера Южпромгазстрой. Цун субподрядчикаш МагIалбике СМУ-1, Армавирера спец. СМУ, начальник нов. Карамышев вола СМУ-4, Грознера Кавэлектромонтажа СМУ.

ВIалла кхоачамбоацаш ба резервуараши газопроводи хьалъяра гIеттеш. Кхы дикагIча хьала тIа яц, баьъдар аьлча, газопровод а. Дукхи турбаш тIаьид, хIаьта уж вIашагIхоттара балхаш хIанз а боллкъоаца дIаиоладаьдац. Уж объекташ сихагIе хьалъяь яхийза оргъац.

Ца аьлча мегаргдац тха планеш а. ХIанзарча декхараша дIадахараша деза жоп луш яц хIанзара планирована система.

Иштта латт тха гIулакхаш. Цхьабакъда, МагIалбика мехкдаьттахоща шоай дерригa низаш оарцагIдоах шоай кхоачамеи бовза пайда эцара а 1964 шера, семилетка ялхалгIча шера шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара а.

С. ПЛИЕВ,

«Малгобекнефта» НПУ начальник.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 8 февраль, 1964 шу.

КПСС ЦК Пленума накъа долхаш

ХИМИ ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ

Іилмои колхозно-совхозни производства практикои маьхёра оьмт Іоаьлй хьайбай продуктивность лакхъяра дахъе. Эггара хьалха гучадаьннад, эшшача боаьраме доакъарех химически веществаш етташ хилча, хьайоаккхача продукте единицага дІадолха доакъарш дикка кІезигде а доакъараш дегІах дикагІа латаргдолаш тоаде а, къаьстта доакъарашцара белокаш совъяха а йиш хилар.

Ховш мадарра, углеродал, водородал, кислородал совнагІа белокех доала азот. Азот ца хилча дайна хила йиш яц цхьаькка организм. 80 процентага кхаччалца азот да феца, цхьабакъда, хьайбашка дІакховчаш дац из. Цудухьа цигга новкъостала оарцагІйоал фецарча азотах пайда эца йиш хулийташ йола хими. Нагахьа сания водороди фецара азоти шиъ вІашагІтехача аммиак хьахул, хІаьта цунах кийчъю хьайбай боахаме пайда кийбеш йола дуккха химически веществаш.

Цхьаи центнерах 1 литр 25 процент аммиак йоаллача хий а тохаш силос кийчйича, доакъарашцара протеин 70 граммагара 100 граммага кхоачаш дуккхагІа хул. Аммиак чутесса хий тоха мегаргда чах а. Предгорненски опытно-хьокхама боахаме аммиак чутессача хица маькха чакийдаьчул тІехьагІа протеин 4,26 процентагара 6,46 процентага кхоачаш совъяьккхар.

Аммиачни хиво щелочни реакци ең хилар бахьан долаш чам тоа а бу, дегІах дикагІа а латийтча. Хьайбай боахаме, къаьстта а доаханеи жевеи, тІа-тІа дуккхагІа юкъейоалаш латт карбамид. Карбамид доахане рациона юкъейиьаро цунцара белок 30 процентага кхаччалца совъяккха тарлу. Карбамид доакъарашца цхьаьцател цхьа дакъа карбамиди кхо дакъа хийи а долаш хица чІоагІа мега а йийи. Цхьабакъда, из химически вещество теха доакъар доаханна дикъа ца а луш, денией бийсанией 2—3-зза дала деза, нагахьа сания из деррига а цкъа делча организм йоагве тарлу цо. Цул совгІа, карбамид углеводаш йоахкача доакъарех, белггала аьлча, патоках техача, дегІах дикагІа лат, кух хьокхадеча хьайбай кер чурча микроорганизмаш болх чІоагІагІа барца. Нух хьокхадеча хьайбай организм азотага, карбамидага якхара шин кІира Іомаде деза хьайбаш юкхьанца денией бийсанией 10—15 грамм а луш дІаболбаь боарам тІа-тІа дуккхагІа лакх а беш. Карбамид цкъа тела йоланьчул тІехьагІа из ца луш ха юкъе йолийта мегаргьяц.

Деттача доахана денией бийсанией оттаьча рационах 120 граммага кхаччалца, кхьметтел 150 граммага кхаччалца а карбамид теха мегаргья. Нагахьа сания етт 400 килограммал тІех дозал долаш а 12 килограмм совгІа денией бийсанией шура луш а хуле.

Ховш мадарра, хьайбашта дукхагІа телаш долча доакъарех доархІаш к юаш чамехьа а йолаш, цхьабакъда, кхоачам хилал протеин йоаллаш йоаца хьажкІий силос. ХІаьта, нагахьа сания Іатта дозала цхьаи центнера 25 грамм а йолаш хьажкІий силосах карбамид техача, цо 10 процент дуккхагІа лургья шура карбамид тоханза йола хьажкІий силос йиача Іатто лучул. ГІожа доакъараш дикагІа дуарг долаш, доахана уж дІадахкале хьалхагІа карбамид техача хила дошале деза. Протеина меттел ахийта мегаргъя карбамидал дуккха а дарегІа йола бикарбонат-аммони.

Бикарбонат-аммони тохар мочевина тохар морг да, цук башхало я порошок йошаеча хина хий дІоахде йиш ца хилар. хІана аьлча из дІоахдича азот Іанарца дІадола. Карбамида бикарбонат-аммони тох силос лаьттах йоллача хана. Цу хана мошача доакъара хІара тоннах 5 килограмм мочевина тох, хьалхагІе а 50 — 70 литр хиллал долча хих дІаэль из кийч а йийи. хІаьта бикарбонат-аммони 10 килограммага кхаччалца тох порошока хьисапе мошача доакъара цхьаи тонна доархІаш.

Протеина меттел тела мегаргйолаш я, цул совгІа дийнача хІамаех даьча доакъарашта меттел тела а мегаргйолаш йола доцкъарий дрожжеш. Гучадаьннад, Іаьсий дикагІа хилараи шура тІатохараи чкъаьрах даьккхача хьоарал пайданагІа дрожжеш дилар. Ковча дрожжеш кийчъяра технологи чоалхане яц, хІара боахаме вІаштІехьдаргда из кийчъе.

ХІена протеина меттел яхийта мегаргйола керда азотни соединенеш лохаш ба химикаш: царех да аммонийни тухаш, сернокисли, хлористи, шурий-миста аммони.

Юртбоахамерча хьайбай продуктивность лакхъергйолча кхоачамех цаІ — доакъарий рациона юкъе ухийташ йола антибиотикаш. Цо Іаьсий кІезигагІа долийт, дуача хІамах хьайбай чамболийт. ХІанзалца хьа яйзача антибиотикех хьайбашта эггара пайданагІа я: пенициллин, биомицин, террамицин. Цхьабакъда, цІенача антибиотикех пайда эц керттерча дакъе хьайбашта дарба дара, хІаьта хьайбашта телача доакъарех етт промышленностера хьакъеста хІамаш, биомасса оалаш йола пенициллина, биомицина мицелий, хІаьта из маьхе кристаллически антибиотикел дуккха а дарегІа я. Але дезаш да тІакхетача дулха единицага дІадола доакъар антибиотикаш техача кІезиглуш хилар.

Антибиотикел совнагІа шерра пайда эцаш я организмо беча балха новкъостал деш йола тайп-тайпара витаминаш. Эггара чІоагІа эшаш йола витаминаш я А, Д, B_{12}. Промышленносте арахецаш я $Д_3$ витаминна хьаьна концентраташ, $Д_3$ витамина казеиноаи концентрат, витамин А а йолаш чкъаьран лаьтта, кхьяраш. Вай хьалашка йоакхо торо я цІий совдоаккхаш, дикагІа дегІ дайташ йола уж витаминаш юкъе яхьара. Вай Грозненски ацетонови заводе установка хьалъяьй республика дуккхача боахамашка тохкам баьчул тІехьагІа чІоагІа пайдане хилар хьахьехха йола витаминий биомасса хьаьра.

Сунженски производствени управлене Кирова цІерахча колхоза оалхазараш леладеча ков. Першина Софьяс ший практически балха тІехь котамаш кховбача хана B_{12} яха витамин елча уж сиэагІа дегІа а яхийтай йоакха а хилийтай. Грозненски опытно-хьокхама совхозе B_{12} яхача витамина тохкам бир кхьера дозал 12,4 килограмм хулаш йолча 2 бутт баьннача хурскашта а телаш. Тохкамбе чуоттаьча 250 хурска доакъарца B_{12} яха витамин тийнначул тІехьагІа денией бийсанией 142 грамм дозал тІакхетар хІараиена. хІаьта витамия а йоацаш ужжамо дола доакъараш тийнача кхычарна 112 грамм мара кхетацар.

Хьайбашта доакъарий база чІоагІъяра хІезига лоархІам болаш дац доакъарашта химически консервировани яр.

Ховш да, доакъараш кийчдечеи дІаоттадаь лоаттадечеи, силос йоллачеи баьцаш йокъаечеи хана царех йоалла хьоанал дукха дІакъесташ хилар. Химически консервирующи средстваша сихха тоІаю микробиологически средстваш, хІаьта из бахьан долаш шоаш долчара кхы хуица ца луш дус доакъараш. Консервантаншта юкъе йоагІаш я бисульфат аммони, хлористи аммони, бисульфат натри.

Кхы кІезигагІа лоархІам болаш яц хьайбай боахаме пайда эцаш йола микроэлементаш а. Іилмо хьахьекхад, доахан кхабара белокел, хьоаналел, углеводел, витаминел совнагІа, минеральни веществаш а чІоагІа лоархІам болаш хилар. Цар а цу тайппара ниса дегІакхувл хьайбай организм. Микроэлементех эггара лоархІамегІа я: кальци, магни, сера, аьшк, цинк, кобальт, цІаста, йод. МоллагІа элементаш доакъарашца кхоачамболлаш ца хилча, хьайбай цІий кІезиглу, кхыдола дарба ца дулуш дола лазараш хул.

Хьайбашта телача доакъарех кІеззигача бовраме кобальт, цинк, цІаста, кхыраш техача, юртбоахамера дукхха хьайбай тайпаш дикагІа онда а довлийт, доккха а хулийт.

Цу мел дийначох гуш да хими хьайбай боахама боккха лоархІам болаш хилар.

Юртбоахамера хьайбаши оалхазараши дебалара а цар продуктивность лакхъяра а мах баьваргвоацаш, селлара боккхача лоархІаме да мехка химически промышленность дІахо дегІайолаьйр.

И. МАЛЬСАГОВ.
НохчГІалгІай АССР юрт боахама продукташ яхарей кийчъярей министерства агроном-инспектор.

КЪАХЬЕГАМА ХЬИНАР АЙДЕННА

Берригача советски нахе а сина, тха производствени управлене колхозийи совхозийи къахьегамхоша а чІоагІа дегаш гІоздаьнна тІайийцар КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума решенеш. «Деррига а сага дукхьа, сег паргІата хилийтар дукхьа», — коммунистически парте халкъа еш йола из йоахкоеттара дика бІаргегу цу решенех.

Шоай берригa низ ура а оттабаь, укх феврале хургйолча КПСС ЦК Пленума сийлеца накъа бахара чуйийна къахьегаш ба хІана управлене боахамашкара къахьегамхой. Юрта боахама шерра химизаци яра хьахъекъяра йоккха программа кхоачашъяра, ялат, дуля, шура, фуаш, тха, кхыйола юртбоахама продукташ йикха алсамъяхара дика балхаш ду колхозашкеи совхозашкеи.

Соахка управлене къахьегамхоша дошуа сания цІенача ялата шиъ 'ах миллион совгІа пунт чутессар Даьхои амбарашка. Укх шера паччахьалкхенга 27 эзар тонн ялат, 600 тонн баьца дасраш, 44220 тонн комсаш йоакха социалистически дакхар тІайийцад тха управлене колхозашеи совхозашеи. Из доккха дакхар кхоачашдара дикагІа хьувкъаде дера ка бола ялаташ, хьажкІаш, коартолаш, иштта кхыйола культураш. Цу гІулакха хьинаре а хьинаьца а дукха къахьега доаргда колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа, бизза пайда эца безаргба йолаш йолча торонех.

Оахаш долча лаьтташ тІара чуделхьаш дола хьувкъамаш сихка совдахара къаьстта доккха маІан долаш да тханцигарча хьалех хий дехха лаьтташ совдахар. юртбоахама производствена комплексни механизаци химизаци ерга кхетамца вІаши бувзаы а болаш хьаладелга. Са къаьстта белгалдаккха безам ба укх шера минеральни органически удобреней оахош дукха терко еш хилар. Оаха дика кхетадаьд юрта боахам айбара лардий лард удобренеш хилар.

Укх шера байнача бетта тха производствени управлене боахамашка хьакхьчар 200 тонн минеральни удобренеш, керттерча дакъе, аммиачни селитрей суперфосфати. Гурахьа дІадийначча кІина подкормка ярга яхийта дерхІ уж еррига удобренеш. Кхашка удобренеш дІакхачийтара тхона чІоагІа накъайолаш а дІахо йодача хана кхы а дуккхагІа накъаергйолаш а я 16 тукова еелла, минеральни органически удобренеш цхьан-цхьац дІатовсаргйолаш эргаьнха тоаьнй 10 кхо доаржадерг. Оаха эргаьнха тоаир бахьан долаш 3,5-зза оасагегІа болх бу кхо доаржадергеша. ХьалхагІа 6—8 метр мара дацар цар кхо доаржадеш чулоацаш хиина кхя, хІанз 15 — 20 метр шера кха чулоац цар.

«Терский» яхача совхоза коллектива инициативах духхьашха эргаьнккха тоаьнй минеральни удобренеш тувса шин лафет а. Из а да иштта экономически чІоагІа пайдана гІулакх.

Иштта йоахко ю оаха кхашка органически удобренеш яхкара а. БІаьсти культураш дІаювргйолча кхашка 42100 тонн органически удобренеш яхка лаьрхІад управлене колхозашеи совхозашеи. Февраль бутт хьахилалехьа кхашка дІайихьай 28 эзар тонн органически удобренеш. Кхашка кхо диллара план йизза кхоачашъергья март бутт хьахилалехьа. Чуйийна кхашка кхо дІакхухьаш 4 самосвали бульдозери а.

Минеральни удобренеех нийса пайда эцара, цу удобренешца кхоачамболлаш эш-эшаш йола элементаш хилийтара, уж дешаш кІоарга довзара агрохимически лаборатори хьаелла лаьрхІад оаха тхоай управлене. Йоккха гонзал йола кадраш хургья цу лабораторе болх беш. Шерра дІадоладьд къахьегамхошта агрохимически гІулакхаш Іомадела. Шоай балха говзалаш лакхъеш ба кхашка хий дехкараш, хьажкІаш кхеча звеной кулгалхой, комсаш леладераш. 300 саг ва балха говзал лакхъе дешаш.

Юрта боахамера хІара къахьегамхо дехкаригйола вз хадданза химеца доттагІал леладе. Удобренеех боала пайда буица безаш бац. Царех доала беркат массанена а дика довзаш да. Укх тайпара масал доаладерга аз: соахка аммиачни селитрацей суперфосфатацей подкормка яь комсаш дуккха а дикагІа летар, хІаьта удобренеш кхоача а ехка уж ца тохаш йиса комсаш гаьнна эсалагІа хилар, кхы мел дола гІулакх цхьатарра даьдоллашехьа а.

Агрохимие керттера дешаш Іомадеш ба тха производствени управлене берригa къахьегамхой, агрохимически кружокашка, курсашка, семинарашка Іомалуш ба уж. Цу гІулакхо шекало йоацца новкъостал дергда управлене къахьегамхошта 1964-ча шера шоаш тІайийца социалистически декхараш кхоачашдара.

Д. ПИЛИПЕНКО.
Наурски производствени управлене керттера агроном.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

ВІалла а ха зехьа ца йоаеш лаьтта хьаьндара къахьегаш ба Урус-Мартана управлене «Горец» совхоза шоллагІча отделене болхлой. Ширдаьнна кхо кхашка дІакхухьаш дикагІа къахьег Чурчиева Асета кулгалдеча звено коллективо, укхава хьинарца белгалбаьнаб трактористаш Борзукиев Абдул, Абдукадыров Хаким, Елгаев Хьамид. Дика болх бу ширдаьнна кхо тІйдотташ а Іодовсадеш а болча болхлоша М. Ибрагимова, В. Джабраилова, З. Ахмалова, кхычар а. Дуккха моттигера удобрени кхашка дІайихьай звенос.

КПСС ЦК февральски Пленума дикача совгІатацца накъа бахара шоай балха темпаш кхы а лакхъеш ба звено членаш.

А. ВИСУЛТАНОВ.

КПСС ЦК февральски Пленума доккхийча къахьегама толамашца накъа бахара хьинаре къахьегаш ба Урус-Мартана производствени управлене «Самашкинский» совхоза шоллагІча отделенерча номер 5 йолча тха тракторно-полеводчески бригада механизатораш.

Техника тоаярах— хьалхара моттиг

Бригада ремонт е езаш яр йиъ ка бола ялаташи, кхоъ хьажкІаши, шиъ свеклаши дІаюв селлкаш, 10 нух, йиъ культиватор, 60 макха. Из еррига техника хІанззе а тоаянь яьнай. Укх деношка совхоза бригадай механизатораша техникана ремонт яра балхаш миштад хьожаш вІаши тохкамаш дича белгалдаьлар тха бригада гІулакхаш эггара дикагІа лелаш хилар. Цудухьа тхона еннай совхоза партийни профсоюзни организацей карара-кара тела ЦІе байрахь. Цунах доккха совгІат хинна кхы а хьинарегІа къахьегаш ба тха механизатораш.

Дика оарцагІбьннаб тха механизатораш ремонтни балхашта. Къаьстта дика къахьегаш ва тха слесарь Цалдаев Макана. Дийцахьира норма 125—130 процент кхоачашъю цо, хІаьта ше деш дола балхаш тІехдика ду. Эшначо новкъостал де кийча ва из.

Шоаш говзаме механизатораш болга хьахьекхад электросварщика Бисиев Абута, трактористаша звеньевойша Вахаев ХІарона, Замиров Байсолта, Эдиев Идриса, кхычар а. ХІара сахьат кхоаш хьинаре къахьегаш хьабоагІа уж. Цудухьа ду цар сий массане а.

Дицлац тхона органически удобренеш яхкара гІулакх а. Из болх беш ва тха дикагІа вола механизатор, хьажкІашлелаерхо Хачароев Ахьмад. ХІанзлехьа цуй звенос цхьа эзар тонн гаргга удобренеш яхкай кхашка. Дийнахьа ялх-ворхІ рейс а езача но бархІ—нийс рейс ю.

Бригада къахьегамхой укх шера хІара гектара тІа 10—15 тоннал чухнахьа йоацаш моттигера удобренеш яхкара къовсам лоаттабеш ба.

ХІинзчул тІехьагІа тоае езаш я ка бола ялаташи хьажкІаши чуена 14 комбайн. ЦхьоалагІа март хьатІехкачалехьа уж ерригаш тоаянь яха лерхІ оаха.

Семилетка яхлагІча шера бІаьстанна дикача кийчонца накъа дахара дІахо йодача хана а хьинар кхы лоа ца луш къахьегаргда оаха.

П. ВАЖИЕВ.
«Самашкинский» совхоза номер 5 йолча бригада бригадир.

БІАЬСТАННА—КИЙЧО

Къахьегама дикача толамашца накъа болх КПСС ЦК Пленума Сунженски производствени управлене «Победа» яхача артела членаш. Юртбоахама техниканеи инвентараи ремонт яь баьннаб уж. МугІарех дІаоттаь латт тоаянь 64 трактор, 19 комбайн, 32 нух, кхыйола инвентарь.

ЛерттІа цІендаь бІаьсти яьлча дІаде кийчдаьд 600 центнер горохен, 320 центнер хьажкІийн, 169 центнер генарийн фу.

Колхоза говзаннача шоаш хьаьнй минеральни удобренеш кхашка дІатовсаш йола кхо агрегат. Дийнахьа 300 гектара тІа минеральни удобренеш дІатовса йиш хул цу кердача агрегаташца. Колхозе гурахьа дІадийнача ялаташ тІа дІатоссаш латт минеральни удобренеш, хІара гектара тІа 2,5—3 центнер кхоачийт уж. 1300 гектара тІа хІанзле тессай удобрени, хІаьта сихха дІакхухьаш латт кхашка ширдаьнна кхо. 5200 тонн кхо дилла даьннад.

ЛаьттангІара дуккхагІа пайда эца Іомабалара а юртбоахама культураш махулла дикагІа хьувкъяра а полеводческа, огородии, сомий бешамаш лелаеча, иштта кхыйолча бригадашка Іомадеш латт агрохимдешар. 200 совгІа саг чуоагІа цу кружокашка. Ялх лекци йийшай царна агронома Петр Сергеевича Жевченкос.

Укх шера ялаташ хьувкъадаринзи хьинари кхоадаш колхоза механизатораша, тІулакхашца кхоачашду цар денна дош, шеко яц шоай декхараш цар сийленца кхоачашдергнаддарах.

К. ВИНИНК.

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. Семилетка яхлагІча шера хьалхарча кІиранашка дика болх беш ба Миассе яхача городерча Уральски автомобильни завода специалисташи болхлойи. ДукхагІйолча участокашка смена нормаш тІехкхоачашъю. Сборочни конвейера коллективо ший графиках арахец машинаш. Шерра пластически массаш балха хьовзийхьара чотаих металл кІезигагІа доаларазни кхоьчча материалех планах совгІа укх шера арахеце лерхІ «Урал-355М» яха бІаь машин «Урал-375» яха 25 машин.

Сурта тІа: геологически партешта лаьрхІа дІавохийта «Урал-375» яха машинаш.

В. Георгиева сурт.
ТАСС фотохроника.

Пленума совгІат

КПСС ЦК февральски Пленума сийна лаьнача къахьегама вахте а этта низи хьинари ца кходаш къахьегаш ба укх деношка берригa советски нах, из да хьинсарча парте хІалкъа вахар тоадара еча йоаккхона луш дола жоп, партена халкъ раьза хилар.

КПСС ЦК февральски Пленум хьеллача дек къахьегама доккха совгІат кийчдеш ва Назрани производствени управлене «Ингушский» совхоза дикагІа вола механизатор-слесарь И. Саутиев. Эггара дикагІа къахьег цо механически мастерске, цуна кийсбалара социалистически яхье буьлаш дика хьокхамаш доах балха тІа кхыча механизаторашa а. Цхьабакъда, Саутиева тІехьакхелай царех цхьаккха а. Январь бетта 15 дийнахьа 18 двигатель тоаьнй, — планах совгІа масеих двигатель. ХІаьта юртбоахама техникана ремонт йолаелча дена 60 гаргга двигатель тоаьнй хьинар долча слесара.

Тоадаьча моторашта обкатка а ше ю Саутиева. Пленум хьеллалехьа йисача хана хІара денна шишша норма кхоачаш а еш хьахьера лаьрхІад слесара. Цун болам хьаллаьца смени нормаш тІехкхоачашъеш къахьег механизаторашa А. Алероева, С. Кортоева кхычар а.

П. АМИРОВ.

СОВЕТСКИ ОБЩЕСТВА ГУМАНИЗМ

Гуманизмах, саг лархІарах тоннаш каьхаташ яздаьд буржуазни философашеи социологашеи. Цар шоай произведенеш тІа дувцачунга ладийгІача, «уникальни маьхен» «паргІатен» ва саг капиталистически обществе. Цунца цхьана буржуазе идейни гера леладераш бакъ а даь дІоттале гІерт социалистически строй гуманизм йоацаш, сага паргІато теІаеш я, яхаш дола дош. Тулузерча философски факультета декана О. Эчеверре, масала, укх тайпара кхайкаду: «Саг абсолютни маьже хилар харцду марксизмо». Социалистически обществе, йоах Эчеверре, «саг цхьанна чоте а лоархІаш вац». Французски философа гІараха лув малхбузен-германски социолог Г. Вайншток: «Социализме гуманиста новкъадар фуд аьлча, из сага паргІатонна тІалатта кхерам ба».

Из еррига «философи», нагахьа сания цунах ишта ала бокъо еле, вахаро ше харцъю. Тхона хьалхашка ши документ улл: дуккхача французски болхлошка катта а ховтташ паржски социологаша Андре Андрен Жан Линьонен оттаь анкети дуккалга а, беча балхага а, хинага а диллача цу боарамерча СССР болхлошта юкъе советски философаша даьча тохкамех гучадаьннарй.

Дуккха а дуккагІа болча французаша шоай болх шоашта дукха безац йоах, завода хоаттаІарех арадаьннчул тІехьагІа кхы вІалла шоашта из болх дагабохац, йоах цар. ХІаьта советски болхлоше тийнна жопаш кхыча тайпара да: церна чІоагІа дукха беза шоай болх, из болх ца хилча шоай вахар вІалла хила а йиш йоацаш лархІ цар.

Сага хьегаш дола къа маьха хьакъах бахарашка ухаш йолча буржуазни обществера отношенеш гуманизм йоацаш хилар ший «Капитал» яхача произведенеш тІа геттара къаьга гучадаьккхар Іилман коммунизма ларда еллача Карл Маркса болхлочеи капиталистах юкъе хиннача къамьлаца... «Хьога йиш я, — йоах болхлочо капиталистага, — хьонхеме гражданин хила, кхьметтел хьайбашта гІулакх деча общества член хила а, цул совнагІа шейхал доаллаш вв аьнна цІи хеза хила а, цхьабакъда, социарча гІулакха хьо керакьа дог доацаш хІама я».

Эггара кертерлар — эксплуатаци йоацаш паргІата хилар цхьанкха духьале а йоацаш ший интеллектуальни а физически а торонаш массе оагІорахьа дегІайоалае йиш хилар — доацаш долча метте из футтаръяра тара ма дий сага паргІато юьцар. Сага паргІатонах буржуазни харц гуманисташа дуица хІиллан хабараш геттара нийса довзийт французски философа-марксиста Роже Гароде: «ПаргІато? Хьамча дош да! Капиталистически отношеней рамкашта чухь массе тайпарара лоал къайлакхахьара арадаьккха дош да из. Из намаьрша йоІ я, хьаштдар шийха дийташ йола из «паргІато». ХІаьта цхьа когкаша а болаш латтача буржуазе цунах шийна пайда ийбу».

Бокъонца йола гуманизм сага паргІатон дийнача гІулакхашца шийна чулаьца да социалистически вахар.

Ший болх СССР химически промышленность сихха дегІайоалаяра хетабаь хиннача КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума трибуна тІара ше къамьл деш Н. С. Хрущева аьлар: «Дунен тІа эггара низ болашагІа йола экономика вай хьалъю вовй керттера декхар кхоачашдар духьа — коммунизм хьалъяр духьа, нах паргІатагІа бахийтара, къахьегамхой творчески хьинар айдара, хІара сага таланти кхетами лакхбара эшаш дола хьалаш хьадар духьа».

Къахьегама саг ший дІамеи масса оагІорахьеи дегІавоалавара даькъе хІанзлехьа а доккхий хІамаш карагІдаьнна хилар тешшаме хьахьокх СССР-е сийлахьйоккха культурни революци ярах хьадаьннача беркато. Хьалха дІайихача хана 80 процентал дукхагІа бола нах дешар ца хоаш хиннача мехка хІанз 40 процент совгІа болхлойи 23 процент ахархойи лаккерей юкъерей дешар дийша ба. Ловдама хІама ца эшшаш 56 миллион советски саг паччахьалкхен библиотекашкара даьман деша книжкаш кхухьаш ва.

СССР-е бокххача боараме хьахулаш латт болхлой-интеллигенташ, ахархой-интеллигенташ яха категори.

Болхлой классаи къахьегама ахархойи Іилман-технически кхетам хадданза лакхлулга Іалашдара Советски паччахьалкхено ца деш цхьаккха а хІама дитац. ХІанз СССР-е хІара виьлагІа вола гражданин дешаш ва.

Капиталистически мехкашкара сурт кхыча тайпара да. Цу мехкий доалерча гІоэараша ижогга чухнахьа доах ишта а лоадаме доаца халкъа дешарга ухийта ахча. Изи кхы тамаш е езаш а дац. Къахьегамхой кхетам сов ца боалийташ байхка лоаттабарца чІоагІа хьаштдолаш ба капиталисташ: ишта хилча аттагІа да царга шоашта лоар дайта. ХІама ца хар пайданагІа да яхар, кхьметтел буржуазни кепа йоэзоно дуккхагІа дІакхайкадарга дІакхаьчад цига гІулакх. Масала, американски цхьан журнале тІа Э. Гибсон яхачо яздора: «Гучаьнначa эггара кердагІарча говзалашка хьежача къаьгга хьахоз лаккхара дешара квалификаци хьдда тормоз хилар... Хьаькъала, кхетама хьо кІезигдукха эсалагІа хуле, теншаме ираз долашагІа а кургаа хьо, дуккагІа а вахарга хьо».

ХІаьта коммунизм чІоагІа хьаштдолаш я къахьегамхошка дешийтарца. Дика камаьхал а йоалаш хьалхашкахьа дІадахара цуи низ а ташам а совбахаа хьаст ба дуккха нах Іилмах кхеташ, лаккхара культура йолаш хилар.

Социалистически общество Іалламате чІоагІа гуманизм йолаш хилар иштта хьахьокх СССР-е маІача наха нийсса кхалнаха бокъонаш кларо а. Лаккерей юкъерей дешар дийшабьннача советски нахах ахаш кхалнах ба. Халкъа дешара системе болх беча нахах 63 проценти халкъа уназцІено лоаяра даькъе болх беча нахах 85 проценти — уж а кхалнах ба.

В. И. Ленина нийса белгалдаьхад кхалнах паргІата бахара, маІача наха нийсса царга бокъонаш кхачийтара, деррига дунен хьалха латтача, дешара гІулакх лакха латтача ерригача «демократически» республикашка 130 шера даьр миссел даьй Советски Іаьдало, яхаш.

ХІаьта СССР-е къамашта низ Іоткъам белга, халкъашта юкъе политически, экономически, культурни нийсхо ца хилар дІадаккхар — из доаллий коммунистически гуманизма низа беркат!

Советски Союзе даха деррига къамаши халкъаши (хІаьта уж бІаьннел дуккагІа да) шоай экономикеи культуреи низ болаш лаккъяларга дІаккхаьчад хІанз. Бокъонца дола вошаллий доттагІали вІаши новкъосталаш делгей да царна юкъе.

Кхьметтел коммунизмаца догуйла хилара. советски вахара геттара гаьна латта нах а тІехь мукІарло ца дича балац советски республикаш экономически а культурни а Іалламате чІоагІа дегІаяьхха хилара.

США Лакхехьарча суда члена У. Дуглаcа язду: «Средни Азехьокхаме район яра дукха къахийгад Советски Росса. ЧІоагІа тоаеяна, коза, вай хинара гораш а Баку, Ташкент, Алма-Ата. Цигара университеташ хьалйизаи; дешар ца хар бокъонца дІадаьккхад: юрта боахама механизаци яьй; геттара дика оперни театраш да цига. Из доаладаьла хІама бІарчча событи а тера бун чу вахача, сесаго кхай тІа бар деча, лорий новкъостал доацача, ший берашка дешийтерах хьегаш волча Гаргарча Малхбоалерча ахархочоа».

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои социалистически общества берригa членаш хьалккебу лераргІарча гуманизма уйлаша, чІоагІа сага сий дара кхетамца. Цу балхах а социалистически вахара ерригача укладах а дика беркат а доалаш нахха юкъе керда отношенеш хьахиннай советски обществе. Укхазе саг сага доттагІа, новкъост, воша ва. СССР гражданина правствени юкъа къаста йиш йоацаш а гуманизм. Из дІашагІа а теха хьаоттадаьд КПСС кердача Программа тІерча коммунизм хьалъечун моральни кодекса.

ЧІоагІа саг лоархІаш, кІоаргга альтруизм йоаллаш а Советски паччахьалкхеи социализма кхыча мехкийн арахьара политика а.

Советски Союза арахьарча политика хІара ант — из машара чІоагІбара, прогресса, халкъий гІулакх тоадара новкъа боакхха керда гІа ба.

ЧІоагІа дегаш гІоздоахаш да КПСС XXII съезде аьнна Никита Сергеевича Хрущева дешаш: «Коммунизма девиз я. «Деррига а сага духьа, саг паргІата вакхар духьа».

И. КОЗЛОВ.
Философски Іилмай кандидат.
(АПН).

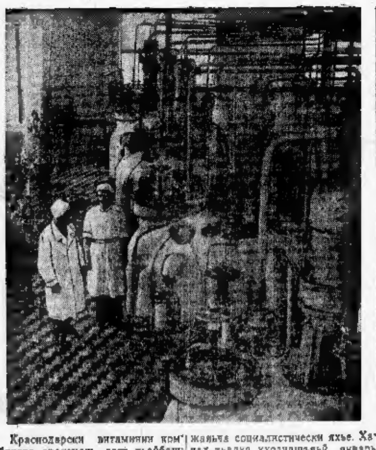

Краснодарски витаминийн комбинато арахецаш латт хьайбашта лаьрхIа йола синтетически микробиологически препараташи доахъара лаьрхIа йола биомицини. — IаьсашкаА сихха детIдайтара дика доккъар да из. Биомицин кийчъеча ферментационни отделене коллективо къахьегама керда толамаш доах КПСС ЦК февральски Пленума сийна йоаржаьйча социалистически яхье. Хадал хьалха кхочушъяьй январь бетта план. Пленум хьеллача дийнахьа планал совгIа 100 килограмм биомицин арахеца лаьрхIад цеха болхлоша.

Сурта тIа: витаминийн комбината ферментационни отделене.

Е. Шулепова сурт.

ТАСС фотохроника.

ДИКА СОВГIАТАШ

Культура болхлой профсоюза обкомои, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача кинофикаце а печата а управленешен итогаш яьй 1963-ча шера IV квартале кхиосетен полиграфически промышленноста предприятешкех баьча балха. Къаьстта дика къахьийтад коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча Сунженски типографе коллективо. Йиъ-лагIча квартала валови продукци арахецара план 107,2 процент кхоачашъяьй цо. Арахецача продукцега дIабода мах 4 процент лохбарах паччахьалкхен дукха пайда баьб. Цхьа ди дIахалаш коллективо шийна норма кхоачаш ца еш. Культура болхлой профсоюза обкомои Нохч-ГIалгIай Министрий Совете чуйоагIача печата управленеи цхьана яьча решенех печата управленеи профсоюза обкома карара-кара тела Цие бIайракхи вхчан премии еннай цунна.

Дика къахьийгад Советски района кхиосета болхлоша. Билеташ доккхара IV-ча квартала план 125 процент кхоачашъяьй, хIаьта нах кинога хьажара план 154,3 процент кхоачашъяьй. Ишта цо дика толамаш дахара культура болхлой профсоюза обкомои Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете чуйоагIача кинофикаце управленен карара-кара тела Цие байрах еннай Советски района кхиосета коллектива (директор М. Паскаев).

Дика къахьегарца наха сий деш ва киномеханик В. Дедищева моторист М. Ахкадови. Уж болх беш ба Грозненски района № 2 йолча кинопередвижке. Дика а графиках а лелабу цар болх. Ди тIехьа хьинар совдоахаш цар къахьегарах билеташ доккхара план 170,7 проценти кино нах чуозара план 168 проценти кхоачашъяьй цар IV квартале. Культура болхлой профсоюза обкомои кинофикаце управленеи цхьана решенеш а из карара-кара тела Цие байрах еннай Грозненски района № 2 йолча кинопередвижка коллектива.

И. ПЕТРОВА.

ВЫПУСКНИКАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

ЧIоагIа сакъердаме яр Старо-Атагински юкъерча школе. Укхаза гулбеннабар школа выпускникаш, дешархой, хьехархой.

Моаршал хоатташ къамаьл даьча школа къаьнарча хьехархочо нов. В. И. Кривкинас дийцар цу школа деша баьгIа дукха дешархой хIанз вай мехкарча дукхача городашка, юрташка дешаш, болх беш хилар, цар масса хана школаца чIоагIа бувзам лоаттабар.

Школа выпускникий цIерах къамаьл дир укх шера Москве торгови институт яьккхача Шаипов Вахас. Массавола дешархо дика деша а школа сий лораде а тIаьхьийхар цо. Дешархоша дош делар дика деша а школа общественни вахаре хьинаре дакъа лаца а. Цул тIехьагIа дешархоша шоай художественни самодеятельноста низаца доккха концерт оттадир.

Хь. ЯНДАРБИЕВ.

ХОЗА ХОАМ

Боккхача лоархIамера гIулакх да юртарча берий библиотекаша берашца бувзам лоаттабар. Из гIулакх дика кхетадеш я вай республикера цхьайола библиотекаш. РСФСР культура министерства белликера цхьайола библиотекаш. РСФСР культура министерства беллаьккхача 37 библиотекина юкъехдай вай республикера берийшиъ библиотека — Шелковской района Староглазковски (библиотека заведующи нов. О. С. Синюхаева). Наурски района Верхне-Наурски (библиотека заведующи нов. М. Б. Асибиева).

Берашта деша книжкаш дIателарал совгIа, дукхаьа берашта лаьрхIа утренникаш дIахьу, дика вIаштIехьаьнъякхай гойтара агитации. каст-каста производства хьалхе лелачарца вIашагIкхет, ишта дукхаъ кхыдола балхаш ду.

И. ВЕРЛИЗЕВ.

Нохч-ГIалгIай культура министерства вокхагIа вола инспектор

ПИОНЕРИЙ САКЪЕРДАМЕ СБОР

40 шу хьалха пионерски организацех В. И. Ленина цIи тилларах лаьца яр № 7 йолча Грозненча школа пионераша яь сбор. Дукха хьаьший бийхар пионераша. Сборе баьхкар Гипрогрознефта а гаражни оборудоване заводера а шефаш. Къаьстта гIадбахар дешархой пенсионер Х. И. Назиев шоайцига вена. Ленина финляндски вокзале къамаьл даьча хана шига хийкав из. Лениках а Петроградах а лаьца пионераша чIоагIа сакъердам бола хIамаш дийцар къаьнача коммуниста. Сбор йистейоаллаш 25 октябренок пионералла дIайийцар. Шефаша школана лаьрхIа совгIаташ делар.

В. СЕРГЕЕВ.

Химе литературана — пропаганда шерагIа

Вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра эшача керттерчарех цхьа хьал да халкъа боахама химизаци яр а.

Тамаше хIамаш хьаяра Iилма да оал химех. Цунга гIолла Iомабеннаб нах Iалама чухь йоаца тайпа хIамаш хьае, по хозлаьд вар вахара хьал, машинаш ерашта, металлургашта, тIишлошъерашта, агрономашта, медикашта, космонавташта хиланза йргйоацаш дIаэттай хими.

Таханара хими — из керда Iалаьмете дика синтетически материалаш я, халкъа боахама керттерча доакъошта еча технически процессай интенсификаци я, бахача наха дукха эша шортта дика предметаш да.

Химе новкъостал ду организма вахара процессаш кIоаргагIа йовза а уж эшшача хьерзае Iомавала а.

ХIанз мехка библиотекай деккхар да, библиотечни балха эррига формехи методехи пайда а эцаш, вай ханарча химена карагIдаьннараш дувца литература шерра дIадовзийтар.

Химех дола литература дIадовзийтара даькъе цхьабола болх бу А. П. Чехова цIерахча Нохч-ГIалгIай республикански библиотеко а.

Абонементе а дешача зале а химе литература дола витринаш кийчъю.

«Химически промышленность лакхъяр халкъа боахама керттера деккхар да», «химе чухь го баккхар», «Хими — цIагIа эшача хIамашта», «Йоккха хими лаккхача хьувкъамий дIоагIа да» яха книжкай витринаш кийчъяьй.

Дешача зале «Хими — ударни фронт» яхеи абонементе «Йоккхача химена — шерра никъ» яхеи книжкай выставкаш я.

Абонементера химех йола книжкай витринаш хаддлияа хьалъюз кердача литературица. Химех дола литература чIоагIа наха хоаттеш а дешаш а да.

ХIанз дешача зале кийчъеш я «Хими — юрта боахама» яха йоккха книжкай выставка.

1963 шу йистедоалаш Грозненски мехкаьтта института преподавателя библиотека дешача зале йийшар «Йоккхача химе дунен чухь» яха лекци.

Цул совгIа, республикански библиотека болхлоша методически практически новкъостал ду республикерча библиотекашта цар химех дола литература доаржадара.

Библиографаша республикерча библиотекашта яхьийтай «Технически процессашта химе бола лоархIам» яхача темах долча литература список. хIанз «Химии юрта боахамна» яхача темах долча литература список кийчъеш а ба.

КПСС ЦК декабрьски Пленума накъадолхаш библиотека методисташа оттайир «Йоккхача химена — шерра никъ» яхача темах йола йоккха методичка. Цу тIа дувцар химех дола литература дIадовзийтеш библиотекаша малагIча формехи методехи пайда эца беза. Цу методичка тIа к книжкай выставкай, библиотечни плакатий, обзорий, тематически сайреший хьокхамера тематика.

«Йоккхача химена — шерра никъ» яхача книжкай выставкана оттаьеча плана тIа я «Хими промышленносте», «Хьувкъама новкъост», «Хими медицине», «Хими цIагIа эшача хIамашта», «Нохч-ГIалгIайче — Йоккхача химе республика» яха подразделаш.

Цул совгIа, республика библиотекашта оттадаьд «халкъа долча берхата, коммунизма духьа» яхеи «Хими — юрта боахама» яхеи библиотечни ши плакат.

ХIанз библиотека методически отдело республика библиотекашта кийчъю «Химии хьувкъами» яхачеи «Химии хьайбай боахами» яхачеи темаех йолча дешарий конференцешта лаьрхIа материалаш.

Библиотекарь агитаторк пропагандисти ва. Цо хаддаьяя дIайовзийт вай парте политика, дикагIа болча къахьегамхоша доаха толамаш, Iилманеи техникаеи карагIдаьнна кердадераш.

Библиотекай болхлой деккхар да парте Программа кхоачашъеча керда лагIа а хинна дIаайтта йола КПСС ЦК декабрьски Пленумо химически промышленность сихха дегIайоалаярахи халкъа боахама химизаци ярахи яь решенеш кхоачашъяра деррига низаш оарцагIдахар.

Библиотекара деккхар да халкъа боахаме химе боккха бола лоархIам хаддаьа дешарашта дIайовзийтар.

Н. ГОЛИКОВА,

А. П. Чехова цIерахча Нохч-ГIалгIай республикански библиотека директора деккхараш кхоачашдер.

ДАГЕСТАНСКИ АССР. Сулак яхача хи тIа хьалъяь йоалаш латт «Спутник» яха шоллагIа ГЭС, машиний зал йоаца станци.

Сурта тIа: ГЭС подстанцеиа ю монтаж.

Р. Дика сурт.

ТАСС фотохроника.

ЙОАГАШ Я ОЛИМПИЙСКИ ЦIИ

ИНСБРУК, 5 февраль. (ТАСС-а спец. корреспонденташ В. Бухвицева В. Дворцови):

СалеIачул тIехьагIа цIаьхха а къовсам дIаболабир вай спортсменаша. Цар цIаьхха а дIахьеккар команда «эсалагIа дакъа» шоаш ца хилар.

...ВорхI шу хьалхагIа Свердловски физкультура техникуме деша я иха, лыжий спорт Iомае йоллелар Боярских Клава хIанз РСФСР заслуженни тренер вола Ужинцев Валерий вар цунна хьийхар. Цу юкъа цо хьабенаб кхоалагIча разряднийкатара шозза олимпийски чемпионката кхаччалца бола никъ! ХIаьта пхи километр хохкалуча хьалхара моттиг а яьккхар Боярских. Цуна ха — 17 минути 50,5 секунди. «Таланти цу тIа къахьегам дукха безари шиъ ханлоаца яьча Боярских доахка гIулакхдаш, — йоах цо Iомаечох тренера.

Колчина Алевтина, бронзови медаль яьккхаяле а (18 минути 08,4 секунди), тахан шийна карагIдаьннарел дуккагIа карагIдала йиш йолаш яр.

Вай мехкараште «юкъе елар» фински лыжница Лехтонен Мирьи — 17 минути 52,9 секунди. Финише кхмметтел кIезиг-дукха нах шак боалаш моттиг а хилар. Финишаа чIоагIа тIоараш а детташ ловцаш довхар, перна хетар: из котъяьннай. Цхьабакъда, табло лотаелар, хIаьта долла хIама «ши-шиъ» метта а дижар.

Ленинградке Мекшило Евдокия — йиъ-лагIча моттиге — 18 минути 16,7 секунди. Цо ше яьхача тайпара, дукха эза секундаш карарьяллийтар тIеххьара бIал чакхболаш.

Олимпиада дебютантка Ачкина Рита — 10-ча моттиге — 18 минути 51,1 секунди.

Лехтонена тIехдина ха хиларо а командега гIолларча цуй новкъостий Т. Пеюстии Е. Роуппан (пхелагIен бархIлагIен моттигаш) во доацача хьоккхамашеи эстафете яра къовсам оттаба мегаш да гIулакх. Советски команда хьалхара оттаргья К. Боярских, Е. Мекшило, А. Колчина.

ВIалла кийч ца белча санна бар вай спортсменаш марафонски лыжие. Вилъех шиъ мара ваданвар укх сезоная 50 километр, уж а боадаизар цкъа мара.

Веддача хьалхара моттиг яьккхар «Лыжай паччахьа» шведа С. Ернберга — 2 сахьати 43 минути 52,6 секунди. Къаьстта чIоагIа ведар из тIеххьара километраш йисача хана. Дото Медаль яьккхар цуй дай-мехкахочо А. Ренилунд — 2 сахьати 44 минути 58,2 секунди, бронзови — финна А. Тиайнена (белгалдаккха деза, геттара воча хьалашка водаш из хинна хилар — хьалхарча номерах) — 2 сахьати 45 минути 30,4 секунди. «Шоззя дошо» финн Э. Мянтюранта хIанз нйслагIа мара ваьцар. И. Ворончихина 11-гIа моттиг лаьцар — 2 сахьати 49 минути 21,7 секунди.

5.000 метр хилар «норвежски дистанци». Цхаькка лохлуш воаца «куперь» — Кнут Юханессен керда олимпийски рекорд а оттаеш финише варца массанел а хьалхаваьлар — 7 минути 38,4 секунди. Долла хIама Кнутагахье дар: цуй сторт хулча хана байракхаш меттахья ца хьовш аххийсар — миха Iимид яцар, морхашта тIехьашкара хьакъедача малхо тIегIоллара ша бошабир, хIаьта зрителаш цо хотало яккхарга чIоагIа сатувсаш бар.

Дото медаль яьккхар ша наькъа тIа эггара къонагIа болча асех цхьаьне чемпиона дай-мехкахочо Пер-Ивар Му — 7.38,6 бронзови — кхзамо норвежец волча Фред Майера — 7.42,0.

ВиълагIа вар Косичкин Виктор — 7.45,8. Цо эггара хьалхагIа яьккхар Б. Ишковгара олимпийски рекорд. хIаьта из толам кхы а дукхагIа лакхбир массагIа барех пхенне. ЧIоагIагIа барех ийс дIаваьннача тIехьагIа яттагIа хилар Хабибулин Мувахид — 7.52,3.

Чаккхъяьннай тобоганах — дуъ тIара совлозаш массагIа чухаххарах йола яьаш.

Инсбруке яхаш хилар цхьа моттиг йолча а (кхалнахи маIанахи) ши моттиг йолча (маIанах) совлозашца. Цхьа моттиг йола совлозаш хахкара эггара говзагIа шоаш хилар хьахьеккар немецки спортсменаша, къаьстта а ГДР-ерчар. Хьалхарча тобогано толам баккхийтар австрийцашка — из спорт къаьстта чIоагIа дукхаезаш барашка.

Олимпийски турнире пхелагIа котало яьккхар вай хоккейсташа. Уж котбаьлар вIашагIкхийттача германски командех — 10 : 0. Канадай команда котьаьлар Финлянде спортсменех — 6 : 3.

Олимпийски хоккейни турнире 4 февраля ловзаьяча матчех хьахиннараш: «А» группе — Чехословаки — Швейцари — 5 : 1, Швеци — ОГК — 10 : 2.

ХИМИКАШ КОТВУВЛ

Дукха ха йоаллаш химикий культура ЦагIа дIайихьар «Труд» яхача ДСО командаша юкъе хьаллле лакхара яхь. Яхье дакъа лоацаш яр маIача аьха а кхалнаьха а командаш. Вай республикерча массехк заводий командашца дакъа лецачул тIехьагIа гучадаьлар химикаш дика кийчбенналге, цудухьа финале хьалха баьлар уж.

Къаьстта дика лайдар химикаш Новогрозненски мехкаьтта чаккхдоаккхача заводе командаца. Счет 3:0 а йолаш котбаьлар химикаш. Котбаьннача командана ДСО кубок а хьалхарча степена диплом а еннай.

И. ОЛИМПИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

МАКАРИОС: НАТО бIу Кипре чубутаргбац

БЕЙРУТ. «Ас-Сафа» яхача ливански газета корреспондентаца ше къамаьл деш Кипра президента Макариоса аьлар, НАТО бIу Кипре Iобоссабара ховдамболлаш дукхьала ва ше, аьнна. «США посола, — аьлар Макариоса, — яз а яь сога хьаеннай НАТО бIу боссабара хьакъехьара предложени. Аз декна жоп ховдамболлаш а къайле йоацаш а дар. Со официально дукхьала ва из бIу Кипра территоре тIа Iобоссара».

Макариоса ишта дIаккхайкадир алхха ВIашагIкхийттача Къаьмий Организацена мара мутIахьа хургъяц Кипр, аьнна. хIаьта махкахьа сапна Кипре герзашцара низаш хулга дувце, уж низаш малагIаш а мел а хургда къоастам бе йиш яр алхха Кхерамален Совет мара яц.

(ТАСС).

ОСВАЛЬДО ДОРТИКОСА ИНТЕРВЬЮ

МОНТЕВИДЕО, 4 февраль. (ТАСС). Куба Республика президента Освальдо Дортикоса «Популар» яхача уругвайски газета шо интервью луш дIахайкадир, социалистически мехкашца, къаьстта аьлча, Советски Союзаца а вIаши гIуллакхаш лелалдар эггара лоархIамегIара фактор а хинна дIаэттад кубински экономика дегIайоалаяра даькъе. «Дунен тIарча низий юкъмоттиг эргаяларо, — аьлар президента, — новкъостал дир кубински революци чIоагIъяра, тха экономикеи культуреи дегIайоалаяра».

Дортикоса цIендаь дийцар Куба арахьара торгови шеръяра даькъе карагIдийнна хIамаш. ХIанз дукха ха йолцаш Москве кулгаш яздаь Советски Союзаца торгови соглашени фу лоархIам болаш и, аьнна даьча хаттара жоп а луш, цо белгалдаьккхар из соглашени «кубински экономика планах дегIаехара лард йолаш из», аьнна.

1964-ча шера планаш ювцача хана президента аьлар, из шу «экономика шу» хургда, юрта боахам планах дегIабоагIа шу хургда, аьнна.

США СПУТНИК ЯХИЙТАР

НЬЮ-ЙОРК, 5 февраль. (ТАСС). США форда министерства селхан хьакхайкадаьд Маьлха тIа хулача процессай хьакъехьара информацеш гульяра Лаьттан искусственни спутник яхийтай, аьнна. Спутник маца а мичахьара а яхийтай цу хоама тIа белгалдаьккха дац. Спутника тIара информацеш ухаргья 13 мехка обсерваторешка. Цу мехкашца я Англи, Малхбузен Германи, Итали, Голланди, Швеци, Чехословаки.

Спутника новкъосталца хIанялехьа а хьакхьачача информацешта тешал ду. аьлар министерства викало, Маьлха тIа Iатташ хьахиларен дIаювларек цхьайтта шерара цикл йистеьлар хьоттача хана эггара кIезигагIа йIоахал луча юкъа сихха горгакхоачаш Малх Iатташ хилара.

Маьлха тIа Iатташ отта ха хьалхе а йовза йиш хулийтаргйола система кийчъяра новкъостал дергда спутник яхийтаро, аьнна хеташ ба.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

18-не КОМИТЕТЕ

ЖЕНЕВА, 5 февраль. ТАСС-а корреспондента Г. Драгунова хоам бу: Герз дIадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитета селханара заседани хьа а йийла. Нигере викало П. Обе дош делар Болгаре Халкъа Республика делегацена керте латтача К. Луканова.

К. Луканова дагадохийтар юкъара пренеш йолча хана «дунен халкъий чIоаггIа тIахьожам а болаш массане а деррига а герз дIадаккхара кийчо елга хIанз а 18-не Комитета эггара керттера а лоархIамера а деккхар а долаш дусаш да, аьнна тIанийца хилар хIана аьлча массане а деррига а герз дIадаккхарах тийша да лаьтта чIоагIа машар Iалашбелга»...

Болгаре Халкъа Республика делегато белгалдаьккхар «ракетно-ядерни зонтика» хьакъехьарча советски кердача предложенеша (1963-ча шера сентябрь бетта ООН-а Генеральни Ассамблея XVIII сесса пленарни заседаке СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыко еъна предложенеш я ювцараш) малхбузен паччахьалкхений оагIонгахьара хулача духьаленашта даккха бахьан дитац. Малхбузен позицешта хетараштеи дIатIадахаргахьа баьккха гIа ба из, цунца цар аттача доаккх «массане а деррига а герз дIадаккхара хьакъехьарча меттахьарча деша» соглашени елга. СССР керда предложенеш малхбузехьарча паччахьалкхений викалаша хьаллацарга а цар из кастта дергхиларга а догдоахаш я болгарски делегаци, аьлар К. Луканова шийна къамаьл чаккхдоаллаш.

ТIаккха къамаьл де дош ийцар СССР викало С. К. Царапкина. Цо белгалдаьккхар ООН-а Генеральни Ассамблея XVIII сесса Советски Союзо «ракетно-ядерни зонтика» хьакъехьа лоархIамера предложенеш еина хилар. Политически оагIув теркал яь аьлча, герз дIадаьккха даллалца СССР-ген США-ген хьаддача боаране «ракетно-ядерни зонтикъ» оалаш йола ракеташ йитаро, аьлар С. К. Царапкина, кхы тIа а гарантеш хургьяр паччахьалкхений кхерамаленна, хIаьта уж гарантеш хиланза ерг ца хилара хьакъехьа укхаза кIезига къамаьл лаш мича даьд малхбузехьарча викалаша...

Ракетно-ядерни герз деррига а дIадаьккхача шоашта цхьа кхерам тIаотт аьнна хеташ малхбузехьара паччахьалкхенаш хилар бахьан долаш хул вай-м ракетий зонтик дитара раьза а, уж лорабара кеп я цу зонтика яр, юхье деиз чаккдаллалца цу зонтика кIал хургья герз дIадаккхара ерига процесс.

ООН-а Генеральни Ассамблея XVIII сесса А. А. Громыко еннача кердача предложенега хьежжа, аьлар С. К. Царапкина, массане а деррига а герз дIадаккхара хьакъехьарча договора советски проекта тIатохараши къоастам бераши хIанз ду СССР делегаце 18-не Комитете уж дувцаргдолаш. С. К. Царапкина ООН-а секретариатагара дийхар герз дIадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитета документа хьисапе хепа а теха уж поправкаш (тоадараш) арайохилга.

Ихарала Вериса (Канада) ше къамаьл деш аьлар «принципага диллача советски предложенеш уйла е йоагIаш а пайдана а я хьалхашкахьа дахара торонаш хьаелл цар». Цхьабакъда, цунца цхьана из къарлора советски предложенеш «кхы а къоастам бе безаш я», «дIахо а» конкретизаци е езаш я, кхаш.

Селханара заседани чаккхйоаллаш США викала У. Фостера аьлар, 18-не Комитета официальни документа хьисапе «правительственни йоацача группа кхайкарал» — 18-не Комитета председателаш хулача шиннега селхан дIаеннача герз дIадаккхара йолча Комитетагарча ГДР правительства заявлене текстах йоах цо из — дIадоаржаде дезацар советски делегаце, аьнна.

Американски делегат къарлуш долча цу деша С. К. Царапкина жоп делар дувцаш цар Германски Демократически Республика правительствагара дуккхача паччахьалкхенашта цу даькъе 18-не Комитета доакъашхой долча дукхача мехкаша а къоабалъьеча паччахьалкхенгара дена документ да, аьнна.

ГДР правительства заявлене, белгалдаьккхар С. К. Царапкина, машара гIулакха дикка беркат даргдолаш, 18-не Комитета балха новкъостал деш, цудухьа официальни документа хьисапе из заявлене дIайоаржаяр мел эша кIийле йолаш да.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — эшараш; 6.50 — хоамаш; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — радиои телевизиони передачий программа; 8.20 — «Сердало» газета оагIонаш тIара: 8.30 — дагестански музыка; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (нохчий меттала); 15.50 — «Къонача» оалашь яха литературни передача (гIалгIай меттала); 16.10 — ейгача музыка концерт; 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.50 — Нах къахьегам безаш хьалкхобара хьакъехьа Ленина аьннар». яха беседа (эрсий меттала); 17.00 — «Радио кхоачамбоацарашца ловттабеча къовсамах» яха беседа (эрсий меттала); 17.08 — эшараш; 17.15 — промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Поезда чу хиина хIама» — яха хагирхошта йола передача (нохчий меттала); 18.18 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.32 — машинныькъахой заявкех оттаду концерт.

УКВ: 9.00 — «Браконьери» яха радиопостановка; 19.00 — «Къонал» яхача радиостанце программа»; 19.55 — Хьуна цIен-наве» — радиопостановка; 21.30 — нохч-гIалгIай музыка; 22.00 — «Орлиная крепость» яха Вабаева опера;

Хьажа

Телевидена: 18.25 — телезрителий кердадараш (эрсий меттала); 18.40 — доазол арахьарча гIулакхий хьакъехьа комментатора къамаьл; 18.55 — «Суд памяти» яха литературни передача; 19.30 — «Йоккхача химена — шера никъ» — тематически сайре; 21.00 — берашта дола мультипликационни фильм; 21.10 — телезрителий заявкех оттаду концерт; 21.30 — передачий программа; 21.33 — «Даш-Кала хиина хIама» — яха художественни фильм.

Город Грозне, Титова улицагIа № 96, йолча цIагIа, 6-ча квартире вахача гражданин Кузахметов Максут Хасанович суде деннад, город Ленинграде, Ленсовета улицагIа, 23-ча цIагIа, яха гражданка Кузахметова Галина Витальевна шо йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Грозненча Заводской района халкъа суде.

Город Грозне, Гудермесски улицагIа, № 132 йолча цIагIа, 11-ча квартире вахача гражданин Голушко Николай Иванович суде деннад, Малхбоален-Казахстански областе, Бухтарминск районе, Первомайска яхача поселке, кхоалагIча участке № 3 йолча цIагIа, яха Жадейко Янина Владимировна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Грозненча Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 10. Телефонаш: редактора зам. — 3-07-01; белгалвола секретаре — 2-45-48, партийни вахара, пропаганда, экономика отделаш — 3-25-73.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 10. Телефоны: зам. редактора — 3-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, пропаганды и науки — 3-25-73.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции.

СФ03029. Заказ № 205.